

The background of the page is composed of several thick, hand-drawn green lines that form various rectangular and irregular shapes, some overlapping, creating a stylized, abstract pattern.

Vidaresändningsplikt för tv-sändningar genom tråd

myndigheten
för radio och tv

MYNDIGHETEN FÖR RADIO OCH TV

Box 33, 121 25 Stockholm-Globen
Telefon: 08-606 90 80
www.radioochtv.se

Dnr 11/00784

Innehåll

1	Sammanfattning	1
	Myndigheten för radio och tv:s förslag och bedömningar	1
2	Författningsförslag	3
	Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696).....	3
3	Uppdraget och dess genomförande	6
	3.1 Uppdraget	6
	3.2 Metod.....	7
	3.3 Myndigheten för radio och tv.....	7
4	Gällande rätt	8
	4.1 USO-direktivet	8
	4.2 Yttrandefrihetsgrundlagen.....	9
	4.3 Radio- och tv-lagen.....	9
	4.3.1 <i>En ny radio- och tv-lag (2010:696)</i>	9
	4.3.2 <i>Vidaresändningsplikten</i>	10
	4.4 Upphovsrättslagen	13
5	Tidigare utredningar och lagstiftningsarbeten	16
	5.1 Behovet av en vidaresändningsplikt och i vilka nät.....	16
	5.2 Vilka programtjänster?	17
	5.3 Tilläggstjänster.....	18
	5.4 Fördelning av upphovsrättskostnader	21
6	Marknadsbeskrivning	23
	6.1 Inledning	23
	6.2 Distributionsformer, operatörer och marknadsdelar	24
	6.2.1 <i>Marksänd tv</i>	24
	6.2.2 <i>Satellit-tv</i>	24
	6.2.3 <i>Kabel-tv</i>	25
	6.2.4 <i>Ip-tv</i>	25
	6.3 Avtal och utbud för trådbunden tv i flerfamiljshus	27
	6.3.1 <i>Inledning</i>	27
	6.3.2 <i>Fastighetsägaren väljer tv-distribution</i>	27
	6.3.3 <i>Bredbandsnät med konkurrerande leverantörer (öppna nät)</i>	28
7	Tilläggstjänster	30
	7.1 Inledning	30
	7.2 Sökbar text-tv och elektroniska programguider.....	31
	7.3 Tillgänglighetstjänster	31
	7.3.1 <i>Inledning</i>	31
	7.3.2 <i>Undertext</i>	32
	7.3.3 <i>Uppläst textremsa</i>	32
	7.3.4 <i>Syntolkning</i>	32
	7.3.5 <i>Teckentolkning</i>	32
8	Nordisk utblick	33
	8.1 Danmark	33
	8.2 Finland	34
	8.3 Norge.....	34
9	Intressenternas synpunkter	36
10	Överväganden och förslag	40
	10.1 Finns det behov av en vidaresändningsplikt?.....	40
	10.1.1 <i>Vad motiverar och kan fortsatt motivera vidaresändningsplikten? ...</i>	40

10.1.2	<i>Endast 25 procent av hushållen i flerfamiljshus kan ta emot marksänd tv</i>	42
10.1.3	<i>Många hushåll har inte möjlighet att ta emot satellitsändningar</i>	42
10.1.4	<i>Många hushåll har inte praktisk möjlighet att byta leverantör av trådbunden tv</i>	42
10.1.5	<i>Tillgången till SVT:s webbaserade utbud ersätter inte SVT:s programtjänster i tv</i>	44
10.1.6	<i>Bedömning – det finns ett fortsatt behov av vidareändningsplikt i de trådbundna näten</i>	45
10.2	<i>Vilka nät bör plikten gälla för?</i>	46
10.3	<i>Vidareändningspliktens omfattning</i>	47
10.3.1	<i>Vidareändningspliktens omfattning i dag</i>	47
10.3.2	<i>Bör vidareändningsplikten för tv-program ändras?</i>	48
10.3.3	<i>Bör tilläggstjänster omfattas av vidareändningsplikten?</i>	49
10.4	<i>Fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna</i>	55
10.4.1	<i>Inledning</i>	55
10.4.2	<i>Bakgrund</i>	56
10.4.3	<i>Övervältring av upphovsrättskostnaderna</i>	58
10.4.4	<i>Överväganden</i>	60
10.5	<i>Uppfyller vidareändningsplikten kraven i USO-direktivet?</i>	69
11	Författningskommentarer	71
12	Konsekvenser	73
	<i>Konsekvenser med anledning av förslagen om utökad omfattning av vidareändningsplikten och övervägandena om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna</i>	73

1 Sammanfattning

Myndigheten för radio och tv:s förslag och bedömningar

Vi bedömer att det fortfarande finns ett behov av en vidaresändningsplikt för att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning.

Vidaresändningsplikten bör enligt vår bedömning även i fortsättningen vara begränsad till trådbundna nät eftersom dessa nät normalt utgör en nödvändig länk mellan den ursprungliga utsändningen och de boende i de anslutna fastigheterna.

Vi föreslår att vidaresändningsplikten inte ska omfatta fler än fyra programtjänster som sänds samtidigt och som har olika innehåll från SVT. Sändningsplikten ska dock enligt vårt förslag däremot utökas till att även omfatta sökbar text-tv från SVT för vilken villkor om opartiskhet och saklighet har ställts upp.

Vi anser att tekniska tillgänglighetstjänster för personer med funktionsnedsättning är av ett stort värde och bidrar till allmänhetens tillgång till allsidig upplysning. Dessa tillgänglighetstjänster bör därför typiskt sett omfattas av vidaresändningsplikten. Det är dock tveksamt om yttrandefrihetsgrundlagen medger detta. Tillgänglighetstjänsterna sänds emellertid vidare i dag och det finns all anledning att tro att de kommer att göra det även i framtiden. Med hänsyn till detta, den tekniska utvecklingen och eventuella lösningar i rättstillämpningen anser vi att man bör avvakta med att införa en vidaresändningsplikt för tekniska tillgänglighetstjänster. För de övriga tilläggstjänsterna, vid sidan av sökbar text-tv, anser vi också att man bör avvakta med en reglering.

Enligt vår bedömning anger upphovsrättslagstiftningen tydligt att det är den som vidareänder en samtidig ursprunglig tv-sändning, det vill säga nätoperatörerna, som har ansvaret för att se till att förutsättningarna för en vidareändning enligt upphovsrättslagen är uppfyllda. SVT bör dock enligt myndighetens mening principiellt sett ta en mer aktiv del i hanteringen av de upphovsrättsliga kostnaderna vid en vidareändning. Det kan ske genom att man i SVT:s anslagsvillkor bland annat ställer krav på att SVT verkar för att rättigheterna vid vidareändning i så stor utsträckning som möjligt klareras av SVT och att SVT aktivt tar del i förhandlingarna om avtalslicens mellan nätoperatörerna och Copyswede. De ökade kostnader som detta kan medföra för SVT bör finansieras genom en ökad medelstilleddning från rundradiokontot.

Vi bedömer vidare att reglerna om vidareändningsplikt uppfyller USO-direktivets krav på mål avseende allmänintresset som är klart definierade och öppna för insyn. Vi gör även bedömningen att vidareändningspliktens omfattning i dag, med tillägg av vårt förslag till utökning av vidareändningsplikten att även omfatta sökbar text-tv, uppfyller kravet på proportionalitet. Med tanke på den snabba tekniska utvecklingen och i enlighet med USO-direktivet bör dock vidareändningsplikten och dess omfattning även i fortsättningen utvärderas regelbundet.

Förslaget att utöka vidareändningsplikten till att även omfatta sökbar text-tv bör enligt vår bedömning inte medföra några större konsekvenser för staten, företagen eller hushållen. Våra överväganden om fördelningen av upphovsrättskostnaderna kan dock leda till ökade kostnader för SVT, som bör finansieras genom en ökad medelstilleddning, och minskade kostnader för nätoperatörerna. En förskjutning av kostnaderna för upphovsrätten kan också komma att ske från de trådslutna hushållen till samtliga de hushåll som betalar radio- och tv-avgiften.

2 Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §

Den som äger eller på annat sätt förfogar över ett elektroniskt kommunikationsnät som används för överföring av tv-sändningar till allmänheten genom tråd ska, om ett betydande antal hushåll som är anslutna till nätet använder det som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar, se till att de boende i de anslutna hushållen kan ta emot tv-sändningar som sker med tillstånd av regeringen och som kan tas emot i området utan villkor om särskild betalning.

Den som äger eller på annat sätt förfogar över ett elektroniskt kommunikationsnät som används för överföring av tv-sändningar till allmänheten genom tråd ska, om ett betydande antal hushåll som är anslutna till nätet använder det som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar, se till att de boende i de anslutna hushållen kan ta emot tv-sändningar *och sökbar text-tv* som sker med tillstånd av regeringen och som kan tas emot i området utan villkor om särskild betalning.

Skyldigheten gäller bara för tv-sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det ska ingå nyheter. En sådan sändningsplikt gäller bara om förutsättningarna för vidareändning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk är uppfyllda.

Tv-sändningar enligt första stycket ska kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen.

Sändningsplikten enligt första stycket gäller även *tv-sändningar* som en tillståndshavare genomför för att uppfylla skyldigheten att sända till hela landet eller till delar av landet, men där sättet att sända inte kräver regeringens tillstånd.

Antalet programtjänster som omfattas av sändningsplikten

Sändningsplikten enligt 1 § omfattar inte fler än fyra programtjänster som sänds samtidigt av en tillståndshavare vars verksamhet finansieras med radio-

Skyldigheten gäller bara för tv-sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det ska ingå nyheter. *För sökbar text-tv gäller skyldigheten bara om sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet.* En sådan sändningsplikt gäller bara om förutsättningarna för vidareändning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk är uppfyllda.

Sändningar enligt första stycket ska kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen.

Sändningsplikten enligt första stycket gäller även *sändningar* som en tillståndshavare genomför för att uppfylla skyldigheten att sända till hela landet eller till delar av landet, men där sättet att sända inte kräver regeringens tillstånd.

Antalet programtjänster för tv-sändningar som omfattas av vidareändningsplikten

2 §

Sändningsplikten enligt 1 § omfattar inte fler än fyra programtjänster för *tv-sändningar* som sänds samtidigt *och har olika innehåll* av en tillståndshavare

och tv-avgiften enligt lagen (1989:41)
om finansiering av radio och TV i
allmänhetens tjänst.

vars verksamhet finansieras med radio-
och tv-avgiften enligt lagen (1989:41)
om finansiering av radio och TV i
allmänhetens tjänst.

3 Uppdraget och dess genomförande

3.1 Uppdraget

Myndigheten för radio och tv har haft i uppdrag av regeringen att göra en översyn av reglerna om vidareändningsplikt i kabelnät. Översynen har avsett om reglerna uppfyller de krav som ställs i artikel 31 i USO-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/136/EG av den 25 november 2009). I uppdraget har ingått att överväga om reglerna i övrigt är lämpligt utformade. Enligt uppdraget ska det särskilt redovisas

- om så kallade tilläggstjänster bör omfattas av vidareändningsplikt, och
- överväganden om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnader som uppstår vid vidareändning.

I uppdraget har även ingått att vid behov lämna förslag till förändringar och beskriva konsekvenserna av dessa. I det fall förslagen medför ökade kostnader för staten ska förslag till finansiering lämnas.

3.2 Metod

Vi har under arbetet haft en dialog med berörda intressenter. Synpunkter har inhämtats från Sveriges Television AB (SVT), Copyswede, Svenska Kabel-TV-Föreningen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Hyresgästföreningen, Post- och telestyrelsen (PTS), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Svenska Stadsnätetsföreningen samt nätoperatörerna Com Hem AB, TeliaSonera AB, Tele 2 AB och Telenor Sverige AB. Mediemyndigheterna i de nordiska länderna har dessutom bidragit med information om vidaresändningsplikten i respektive land.

För att få kännedom om marknaden för tv-sändningar i flerfamiljshus har vi förutom vår rapport *Medieutveckling 2011* använt främst PTS rapport *Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, (10 december 2010), PTS rapport *Svensk Telemarknad 2010*, (19 maj 2011), samt en undersökning från Teracom AB om förutsättningarna att ta emot marksänd tv i flerfamiljshus.

Vi har i rapporten endast behandlat de frågor om vidaresändningsplikt som vi bland annat utifrån intressenternas synpunkter funnit anledning att se över.

3.3 Myndigheten för radio och tv

Myndigheten för radio och tv inrättades när den nya radio- och tv-lagen trädde ikraft den 1 augusti 2010 samtidigt som Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV avvecklades.

Vi arbetar för ett öppet, innehållsrikt och ansvarsfullt medielandskap. Vår uppgift är att besluta i frågor om tillstånd, tillsyn, avgifter och registrering som rör radio- och tv-sändningar riktade till allmänheten i de fall uppgifterna inte ligger på regeringen eller någon annan myndighet. Vi ansvarar även för att granskningsnämnden för radio och tv kan utföra sina uppgifter.

Vi har även ett tillsynsansvar för reglerna om vidaresändningsplikt. Om en nätinnehavare inte uppfyller vidaresändningsplikten kan vi förelägga denne vid vite att uppfylla sin skyldighet. Vi kan också om det finns särskilda skäl lämna undantag från vidaresändningsplikten.

4 Gällande rätt

4.1 USO-direktivet

I artikel 31 i det så kallade USO-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, L 108/51), finns den gemensamma europeiska regleringen av vidareändningsplikten. Av direktivet framgår att medlemsstaterna har möjlighet att förplikta företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät som används för distribution av radio- och tv-sändningar till allmänheten, att via sina nät överföra vissa angivna radio- och tv-sändningar och tilläggstjänster. Ett förpliktande om vidareändningsplikt får bara ske om vissa förutsättningar är uppfyllda. Det ska vara fråga om elektroniska kommunikationsnät där ett betydande antal slutanvändare av näten använder dem som sitt huvudsakliga medel för att ta emot radio- och tv-sändningar. Skyldigheten får bara införas när det är nödvändigt för att uppfylla mål avseende allmänintresset som klart definierats av varje medlemsstat, och de ska vara proportionella och öppna för insyn.

Genom en ändring i artikel 31.1 har det tydliggjorts att vidareändningsplikten också kan omfatta tilläggstjänster, särskilt tjänster för att ge slutanvändare med funktionshinder lämpligt tillträde.

Bestämmelsen i artikel 31.2 i USO-direktivet ger medlemsstaterna rätt att bestämma om ersättning för plikten. Om ersättning utgår, ska medlemsstaterna säkerställa att den tillämpas på ett proportionellt och öppet sätt.

Medlemsstaterna ska regelbundet se över sändningsplikten.

4.2 Yttrandefrihetsgrundlagen

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har rätt att sända program genom tråd (3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen). Denna etableringsfrihet ger både en rätt för en operatör att sända andras program och en rätt för programföretag att sända program. Inskränkningar i etableringsfriheten får endast ske genom föreskrifter i lag och sådana föreskrifter får meddelas om bland annat skyldigheter för

- nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning (3 kap. 1 § 1 p.), och
- den som sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning (3 kap. 1 § 4 p.).

Första punkten avser nätägarens vidare-sändningsplikt medan fjärde punkten avser programföretagens skyldighet att tillgängliggöra sina program genom så kallade tekniska hjälpmedel.

Föreskrifter som innebär inskränkningar i etableringsfriheten har meddelats i radio- och tv-lagen vad gäller skyldighet för nätinnehavare att vidare-sända program (9 kap.).

4.3 Radio- och tv-lagen

4.3.1 En ny radio- och tv-lag (2010:696)

Sedan den 1 augusti 2010 gäller en ny radio- och tv-lag som innebär att AV-direktivet har implementerats i svensk lagstiftning (Europaparlamentets och rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster) ändrat, genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/65/EG).

Lagen innehåller bland annat en reglering av den nya tjänsten beställ-tv, nya annonstekniker, nya regler om tillståndsplikten och nya bestämmelser om överlåtelse av tillstånd för tv- och radiosändningar. Genom den nya lagen infördes

också regler om att en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv på något annat sätt än genom tråd ska utforma tjänsten så att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Myndigheten för radio och tv ska besluta i vilken omfattning en tjänst ska vara tillgänglig för all verksamhet som inte finansieras med radio- och tv-avgift. I det nionde kapitlet finns regler om vidareändningsplikten.

4.3.2 Vidareändningsplikten

Enligt 9 kap. 1 § radio- och tv-lagen ska den som äger eller på annat sätt förfogar över ett elektroniskt kommunikationsnät som används för överföring av tv-sändningar till allmänheten genom tråd se till att de boende i de anslutna hushållen kan ta emot tv-sändningar som sker med tillstånd av regeringen och som kan tas emot i området utan villkor om särskild betalning. Plikten gäller om ett betydande antal hushåll som är anslutna till nätet använder det som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar.

Skyldigheten gäller bara för tv-sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det ska ingå nyheter. En sådan sändningsplikt gäller bara om förutsättningarna för vidareändning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk är uppfyllda. Tv-sändningarna ska kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen.

Sändningsplikten gäller även tv-sändningar som en tillståndshavare genomför för att uppfylla skyldigheten att sända till hela landet eller till delar av landet, men där sättet att sända inte kräver regeringens tillstånd.

Enligt 2 § omfattar sändningsplikten inte fler än fyra programtjänster som sänds samtidigt av en tillståndshavare vars verksamhet finansieras med radio- och tv-avgiften enligt lagen (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst.

I 3 § anges att i nät där tv sänds med både analog och digital teknik ska vidareändning ske med analog teknik av minst två programtjänster som avses i 2 §, om de sänds eller har sänts ut med analog teknik. I övrigt får vidareändning ske med digital teknik.

Enligt 7 § får Myndigheten för radio och tv i enskilda fall och om det finns särskilda skäl besluta om undantag från skyldigheten enligt 1-3 §§. Som särskilda skäl räknas tekniska eller ekonomiska hinder för att fullgöra vidareändningsplikten fullt ut, vilket till exempel kan vara fallet för mindre nät.

Vem ansvarar för vidareändningsplikten?

Den som äger eller förfogar över nätet ska ansvara för vidareändningen. I de flesta fall är det kabeloperatören som är skyldig att vidareända oavsett om denne är nätägare eller inte eftersom det är operatören som faktiskt förfogar över nätet. En nätägare, som inte samtidigt är operatör, har för det mesta inte tillgång till den utrustning som krävs för att ta emot eller sända ut signalen. Om det uppstår oklarheter om vem som ska ansvara för vidareändningsplikten, kan detta prövas av Myndigheten för radio och tv.

Vilka nät gäller vidareändningsplikten för?

Vidareändningsplikten omfattar alla elektroniska kommunikationsnät som används för överföring av tv-sändningar till allmänheten genom tråd, om ett betydande antal hushåll som är anslutna till nätet använder det som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar. Tidigare fanns det ett undantag för xDSL-nät och centralantennanläggningar men sedan det togs bort omfattas alla trådbundna nät av vidareändningsplikten. I förarbetena har man ansett att kravet på ett betydande antal hushåll kan anses uppfyllt antingen om antalet hushåll i absoluta tal är betydande eller om antalet hushåll som använder nätet som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar utgör en betydande andel av samtliga hushåll anslutna till det aktuella nätet. Gränsen för ett betydande antal i det första fallet ansågs kunna sättas vid fler än 100 hushåll. Med ett betydande antal i det andra fallet ansågs i vart fall mer än hälften. I förarbetena har det vidare angetts att om en fastighet var ansluten till flera nät så skulle frågan om vidareändningsplikt bedömas fristående för varje nät och om ett betydande antal hushåll regelbundet använde sig av båda näten borde följaktligen båda näten vara skyldiga att tillhandahålla ett grundläggande utbud gratis (prop. 2004/05:105, s. 37).

Nätet ska vara det huvudsakliga medlet för att ta emot tv-sändningar

Nätet ska vara det huvudsakliga medlet för att ta emot tv-sändningar. Radio- och tv-lagsutredningen ansåg att det innebär att nätet regelbundet används för att ta emot ett brett utbud av program. Om en operatör erbjuder ett brett utbud av tv-program utöver de vidareändningspliktiga programtjänsterna bör man enligt utredningen kunna anta att hushållen använder nätet som sitt huvudsakliga medel för tv-tittande. Erbjuder nätoperatören enbart ett begränsat antal betal-tv-kanaler har man däremot anledning att utgå från att nätet inte är det huvudsakliga medlet för anslutna hushåll att ta emot tv-sändningar (SOU 2003:109, s. 119). Regeringen har uttalat att om det är möjligt att ta emot de vidareändningspliktiga kanalerna genom marknätet omfattas det trådbundna nätet inte av vidareändningsplikten (prop. 1997/98:184, s. 61).

Vidaresändningsplikten gäller endast tv-sändningar till allmänheten

Den som är skyldig att vidareända ska se till att de boende i de anslutna hushållen kan ta emot tv-sändningar som sker med tillstånd av regeringen.

I radio- och tv-lagen definieras en tv-sändning som en sändning av eller att sända tv-program med hjälp av elektroniska kommunikationsnät där sändningen

- a) tillhandahålls av en leverantör av medietjänster,
- b) är riktad till allmänheten, och
- c) är avsedd att tas emot med tekniska hjälpmedel (3 kap. 1 § 18 p.).

En sändning som är riktad till allmänheten definieras som en sändning som samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den (3 kap. 1 § 15 p.). Eftersom vidareändningsplikten endast omfattar tv-sändningar omfattas inte sökbar-text-tv. Inte heller SVT Play som är en beställ-tv-tjänst omfattas av vidareändningsplikten.

Vilka programtjänster ingår i vidareändningsplikten?

För att en tv-sändning ska omfattas av vidareändningsplikten krävs det, som tidigare har sagts, att den ursprungliga sändningen sker med stöd av tillstånd av regeringen. Dessutom ska tillståndet vara förenat med krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det ska ingå nyheter. Vidareändningsplikten omfattar dock inte mer än fyra programtjänster som sänds samtidigt av en tillståndshavare vars verksamhet finansieras med radio- och tv-avgiften. En programtjänst definieras som ett samlat utbud av ljudradio- eller tv-program eller sökbar text-tv som sänds under en gemensam beteckning (3 kap. 1 § 12 p.).

Detta innebär att skyldigheten avser fyra samtidigt sända programtjänster från SVT, där även sändningar från Sveriges Utbildningsradio AB (UR) ingår. Fram till den 17 juni 2010 sände SVT endast fyra programtjänster samtidigt, SVT1, SVT2, SVTB/SVT24 och Kunskapskanalen, vilket innebar att samtliga SVT:s programtjänster ingick i vidareändningsplikten. SVT har därefter fått sändningstillstånd för ytterligare två programtjänster, nämligen SVT1 HD och SVT2 HD. Tillståndet ger SVT rätt att parallellsända SVT1 och SVT2 i hd-kvalitet. Innehållet i dessa två programtjänster ska med andra ord motsvara innehållet i SVT1 och SVT2, dock inledningsvis utan regionala sändningar.

I nät där tv sänds med både analog och digital teknik ska vidareändning ske med analog teknik av minst två programtjänster om de sänds eller har sänts ut med analog teknik. Här avses SVT1 och SVT2, som är de programtjänster som tidigare har sänts ut med analog teknik. I övrigt får vidareändning ske med digital teknik.

Sändningarna ska kunna tas emot utan kostnad för själva mottagningen

De vidareändningspliktiga sändningarna ska kunna tas emot utan kostnad för själva mottagningen. Enligt den praxis som skapades av de tidigare myndigheterna Radio- och TV-verket och dessförinnan Kabelnämnden får kabeloperatören ta ut en skäligen avgift för att täcka kostnaderna för service av nät och korthantering. Att de boende kan vara skyldiga att vara med och dela på kostnaderna för nätet har i praxis tolkats så att operatören har rätt att ta ut anläggnings- och driftskostnader av de boende (Kabelnämndens beslut 1992-11-20, Dnr 103/92). Nämnden fann i sitt beslut att kabeloperatörerna har rätt att ta ut tillkommande kostnader för den utbyggnad av nätet som var nödvändig för den då utökade vidareändningsplikten av TV4. En sådan kostnad ansågs alltså inte utgöra en kostnad för själva mottagningen.

Vi redogör i avsnitt 10.4.3, *Övervältring av upphovsrättskostnaderna* och i avsnitt 10.4.4 *Överväganden* för frågan om en nätoperatör kan övervältra upphovsrättskostnaden för en vidareändning på hushållen.

4.4 Upphovsrättslagen

Vidareändningsplikten gäller bara om förutsättningarna för vidareändning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk är uppfyllda (9 kap. 1 § radio- och tv-lagen). I upphovsrättslagen finns bestämmelser om upphovsrätt och till upphovsrätten närstående rättigheter.

Upphovsrätten är den ensamrätt som författare, kompositörer, konstnärer och andra upphovsmän har till sina litterära eller konstnärliga verk. Med konstnärliga verk avses verk skapade med en konstnärlig ambition och i syfte att nå en konstnärlig verkan såsom exempelvis konstverk, filmverk och musikaliska verk (SOU 1956:25 s. 65). Artisters framföranden, upptagningar av ljud eller rörliga bilder, kataloger och sammanställningar samt fotografiska bilder skyddas genom upphovsrättslagens bestämmelser om närstående rättigheter. Till de närstående rättigheterna hör även den så kallade signalrätten, som ger radio- och tv-företag viss ensamrätt till sina utsändningar oavsett om där förekommer något litterärt eller konstnärligt verk i upphovsrättslagens mening.

Rättigheterna består av en ekonomisk del och en ideell del. Den ekonomiska delen av upphovsrätten omfattar dels rätten till framställning av exemplar, dels rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten. Ett verk kan göras tillgängligt för allmänheten genom bland annat överföring. Överföring till allmänheten sker när verket på trådbunden eller trådlös väg görs tillgängligt för allmänheten från en annan plats än den där allmänheten kan ta del av verket (1 kap. 2 § tredje stycket p.

1 URL). Begreppet överföring till allmänheten bör omfatta all sändning eller vidareföring av verk till allmänheten på trådbunden eller trådlös väg, inklusive radio- och televisionssändningar (se skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället). Den ideella delen avser upphovsmannens rätt till erkännande genom att hans eller hennes namn anges på det sätt seden kräver. Den ideella rätten kan även åberopas till skydd mot att verket ändras på ett visst sätt eller offentliggörs i vissa sammanhang. Vid vidareföring är det endast den ekonomiska delen av rättigheterna som berörs, eftersom den som ombesörjer vidareföringen i praktiken inte kan påverka innehållet i det som återges.

Upphovsrättens konstruktion som en ensamrättighet innebär att upphovsmannen eller dennes rättsinnehavare på olika sätt genom avtal kan förfoga över de ekonomiska rättigheter som följer med upphovsrätten. Samma möjligheter tillkommer i princip till upphovsrätten närstående rättighetshavare. Möjligheten att utnyttja ett upphovsrättsligt skyddat verk eller annan prestation kan även föreligga på grund av en i lagen gjord inskränkning. Rätten till användning av ett skyddat verk kan grundas på så kallad tvångslicens eller på avtalslicens (se prop. 2004/05:110 s. 243). Det upphovsrättsliga systemet har en kostnadsspridande effekt genom att rättighetshavare inte behöver ta ut hela sin ersättning från den förste användaren utan kan göra detta från alla användare (prop. 2006/07:16 s. 8).

Den som sänder eller vidareför television till allmänheten måste ha tillstånd för det utnyttjande av annans upphovsrätt som sker genom sändningarna. Det krävs ett tillstånd för den ursprungliga tv-sändning som är *trådlös*, det vill säga för sändningar via marksändare eller via satellit som är avsedda att tas emot direkt av allmänheten. Om denna sändning sedan tas ner via en mottagaranläggning och sänds vidare i tråd och som *trådsändning* görs tillgänglig för allmänheten blir det fråga om ett nytt förfogande i upphovsrättslagens mening. Även detta förfogande kräver tillstånd från rättighetshavarna. Det är den som *utnyttjar* rättigheterna som behöver tillstånd. I fråga om ursprungssändningen utnyttjas rättigheterna av programbolaget. Vid vidareföring är det nätägaren som utnyttjar rättigheterna.

För att underlätta klarering av de rättigheter som kan vara i fråga innehåller upphovsrättslagen bestämmelser som möjliggör system med avtalslicenser. Med avtalslicens avses lagens bestämmelser om att en part kan träffa avtal om användning av ett verk med en organisation som företräder ett flertal svenska upphovsmän på området och därigenom få rätt att använda också verk som inte företräds av organisationen. De utomstående upphovsmännens intressen tillgodoses genom vissa skyddsregler i lagtexten, till exempel bestämmelser om rätt till ersättning.

För de tillstånd som krävs för den ursprungliga tv-sändningen finns möjligheter för de programföretag som regeringen beslutat om att erhålla avtalslicens i enlighet med den ordning som föreskrivs i 42 e § lagen (1960:729) om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk. För vidareändning finns en avtalslicensordning införd i 42 f § upphovsrättslagen. Enligt denna bestämmelse får vidareändning i kabelnät ske med stöd av ett kollektivt avtal med svenska rättighetshavarorganisationer som har rätt att sluta avtal även i de fall verkens upphovsmän inte företräds av organisationen. Sådana överenskommelser om avtalslicens har genomgående träffats med paraplyorganisationen Copyswede, som samordnar rättigheterna för en rad olika typer av upphovsmän och närstående rättighetshavare, exempelvis författare, tonsättare, journalister och musiker. Rätten att vidareända efter tecknande av en avtalslicens gäller dock endast i den mån det programbolag som sänder ut den ursprungliga sändningen inte innehar rättigheterna till vidareändning (42 f § 2 st upphovsrättslagen). Det innebär att den som står för den ursprungliga sändningen har valet att antingen förvärva rättigheterna till vidareändning i kabel och därefter vidareupplåta rätten till den som vidareänder, eller att avstå från sådant förvärv och i stället låta den som vidareänder förhandla om en avtalslicens med Copyswede. Omvänt kan man beskriva saken så att det finns två vägar för nätägarna att få det tillstånd till vidareändning som upphovsrättslagens regler kräver. Den ena lösningen är att rätten till vidareändning i tråd regleras redan mellan upphovsmannen och det ursprungliga utsändande radio och tv-företaget, varefter detta företag träffar avtal med nätägaren. Denna modell är den vanligast förekommande och används för att klarera rättigheterna vid vidareändning av svenska kommersiella kanaler i tråd. En annan väg är att rättigheterna klareras på kollektiv väg med tillämpning av avtalslicens i enlighet med 42 f § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Avtalslicensmodellen innebär att nätoperatörerna genom avtalslicensen får rätt att i tråd samtidigt och oförändrat vidareända verk som ingår i en trådlös televisionsutsändning, utan att de behöver inhämta individuellt samtycke från de många berörda upphovsmännen. Denna modell tillämpas för närvarande av parterna vid sådan vidareändning som sker till följd av vidareändningsplikt.

5 Tidigare utredningar och lagstiftningsarbeten

5.1 Behovet av en vidareändningsplikt och i vilka nät

Bestämmelserna om vidareändningsplikt infördes i svensk rätt 1986 då lagen (1985:677) om lokala kabelsändningar trädde i kraft. Förslaget motiverades med att var och en som är ansluten till ett kabelnät ska kunna ta in de rundradioprogram som tas emot på orten med normal antennutrustning (prop. 1985/85:199, s. 38 f.)

Reglerna om vidareändningsplikt tillkom alltså främst för att säkerställa att de som bor i en kabelansluten fastighet har tillgång till samma programutbud som de skulle ha haft om fastigheten inte hade varit ansluten till ett kabelnät och de boende via en centralantenn hade haft tillgång till de programtjänster som sändes i marknätet.

Inför digital-tv-övergången i marknätet gjorde Radio- och TV-lagsutredningen bedömningen i sitt delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109) att det skulle finnas kvar en skyldighet att vidareända vissa tv-program i kabelnät även efter att de analoga sändningarna hade upphört. Utredningen föreslog att vidareändningsplikten skulle gälla operatörer i alla typer av trådbundna nät om ett betydande antal hushåll använde nätet som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar.

I propositionen *Vidareändningsplikt i kabelnät* (prop. 2004/05:105) konstaterades att de boende i kabelanslutna hushåll, trots den snabba

teknikutvecklingen för distribution av tv-sändningar bland annat i bredbandsnät och så kallade kopplade telenät, i praktiken fortfarande var hänvisade till de program som kabel-tv-företaget sänder ut i sin anläggning. Även efter digitaliseringen av marksändningarna och under en överskådlig framtid bedömdes det att det kommer att finnas ett stort antal hushåll som är beroende av trådbundna nät för att kunna ta emot tv-sändningar.

Radio- och TV-verket anförde i sin rapport *Vidaresändningsplikt i kabelnät 2008*, att det fortfarande trots de senaste årens utveckling inom distribution av tv-program till hushållen fanns ett behov av en lagstadgad vidaresändningsplikt och att undantagen från vidaresändningsplikten för tv-sändningar via xDSL-nät och centralanläggningar borde tas bort.

Regeringen konstaterade i början av 2010 i propositionen *En ny radio- och tv-lag* (prop. 2009/10:115) att det, även om tillgängligheten till alternativa distributionsformer har ökat, under en överskådlig tid kommer att finnas ett stort antal hushåll som är beroende av trådbundna nät för att kunna ta emot tv-sändningar.

5.2 Vilka programtjänster?

Sedan lagen om lokala kabelsändningar trädde i kraft 1986 har innehavare av kabelnät haft en lagstadgad skyldighet att se till att de som är anslutna till nätet har möjlighet att ta emot de programtjänster som regeringen gett tillstånd för. Från början omfattade vidaresändningsplikten två programtjänster, SVT1 och SVT2 samt UR som sänder inom SVT:s programutbud. När ytterligare en programtjänst (TV4) gavs tillstånd att sända i marknätet i slutet av 1991 kom också den programtjänsten från och med 2002 att omfattas av vidaresändningsplikten. TV4 var ensam kommersiell kanal i det analoga marknätet men hade, liksom SVT och UR, krav på sig att bland annat utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt erbjuda ett mångsidigt programutbud.

I november 2003 lämnade Radio- och TV-lagsutredningen sitt delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109). Utredningen hade i uppdrag att överväga vilka författningsändringar som det fanns behov av för att säkerställa att de som bor i kabelanslutna fastigheter har tillgång till ett grundläggande utbud av tv-program även efter det att de analoga marksändningarna upphört. Utredningens utgångspunkt var att vidaresändningsplikten inte bör omfatta mer frekvensutrymme än tidigare men att digitaliseringen gav utrymme för att utöka antalet tv-program. Allmänintresset krävde, enligt utredningen, att hela SVT:s utbud av digitala programtjänster skulle omfattas av reglerna om vidaresändnings-

plikt. Utredningen föreslog därför att hela SVT:s utbud skulle omfattas av vidareändningsskyldigheten och här inbegreps även UR:s program. Vidare ansåg utredningen att vidareändningskyldigheten även efter digitaliseringen av sändningarna i marknätet bör omfatta program som sänds av tillståndshavare som inte finansieras med tv-avgiftsmedel. Sändningsplikten skulle dock endast omfatta program som sänds med stöd av ett sändningstillstånd som innehåller krav på opartiskhet och saklighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Med hänsyn till bland annat proportionalitetskravet i artikel 31 i USO-direktivet, ansåg utredningen att vidareändningsplikten skulle begränsas till högst tre sådana samtidigt sända programtjänster.

Den 1 juli 2005 trädde en ny reglering av vidareändningsplikten i kraft som var anpassad till digital-tv-övergången. Vidareändningsplikten kom i och med den nya regleringen att omfatta högst fyra samtidigt sända programtjänster som sänds av tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom tv-avgifter enligt lagen (1989:41) om TV-avgift samt den kommersiella kanalen TV4. Radio- och TV-lagsutredningens förslag om att vidareändningsplikten skulle omfatta ytterligare tre programtjänster genomfördes inte.

Som ett led i anpassningen till digital-tv-övergången togs vidareändningsplikten bort den 1 februari 2008 för den analoga programtjänst som inte finansierats med tv-avgifter, det vill säga TV4.

Som tidigare beskrivits sände SVT fram till den 17 juni 2010 endast fyra programtjänster samtidigt, SVT1, SVT2, SVTB/SVT24 och Kunskapskanalen (drivs i samarbete med UR), vilket innebar att samtliga programtjänster ingick i vidareändningsplikten. SVT har därefter fått sändningstillstånd för ytterligare två programtjänster, nämligen SVT1 HD och SVT2 HD. Tillstånden ger SVT rätt att parallellsända SVT1 och SVT2 i hd-kvalitet.

5.3 Tilläggstjänster

Radio- och TV-lagsutredningen föreslog i sitt delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109) att sändningsplikten skulle omfatta text-tv och tjänster utöver själva programtjänsten, om de hade direkt anknytning till tv-program som omfattades av sändningsplikt. Till detta räknades enligt utredningen exempelvis tilläggstjänster som har till syfte att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Att vidareändningsplikten även skulle omfatta digitala tilläggstjänster ansåg utredningen var uppenbart. Men det gällde enligt utredningen inte alla tjänster som ett programföretag kan tänkas erbjuda tittarna utan endast de som är riktade till allmänheten. Att i det enskilda fallet avgöra om en viss tjänst ska anses omfattas

av vidareändningsplikt eller inte skulle enligt utredningen överlämnas till rättstillämpningen.

Radio- och TV-lagsutredningen föreslog vidare i sitt delbetänkande *Anpassning av radio- och TV-lagen till den digitala tekniken* (SOU 2005:62) att det skulle krävas tillstånd för att erbjuda tilläggstjänster i marksändningar av digital-tv. Tillstånd skulle enligt utredningen krävas för sökbar text-tv som sänds med digital teknik och för tillhandahållande av elektroniska programguider i trådlösa markbundna sändningar.

Radio- och TV-lagsutredningen föreslog dessutom i betänkandet *Tillgänglighet, mobil TV samt vissa andra radio- och TV-rättsliga frågor* (SOU 2006:51) att det skulle införas en ny bestämmelse i radio- och TV-lagen om att den som sänder tv-program på annat sätt än genom tråd ska utforma sändningarna så att de blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning i den omfattning som föreskrivs av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Utredningen bedömde dock att yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om etableringsfrihet för sändning av radioprogram genom tråd och redaktionell självständighet gör att det saknas möjlighet att införa en sådan bestämmelse för trådsändningar.

I betänkandet *Kontinuitet och förändring* (SOU 2008:64) som Public service-utredningen lämnade i juni 2008, anförde utredaren att digitaliseringen har medfört ökade möjligheter att tillgängliggöra SVT:s utbud för fler grupper. För att denna ökade tillgänglighet också ska komma dem till godo som bor i hushåll med kabel-tv krävdes enligt utredaren förändringar i vidareändningsplikten. Det fanns enligt utredaren inget i lagen som garanterar att kompletterande tjänster i form av uppläst textremsa och liknande sänds vidare i kabelnät, vilket är beklagligt ur ett tillgänglighetsperspektiv.

AV-utredningen lämnade i sitt betänkande *En ny radio- och TV-lag* (SOU 2008:116) ett förslag om att det skulle krävas tillstånd att sända sökbar text-tv och föreslog även hur denna tjänst skulle definieras. Utredningen menade att text-tv har en så nära anknytning till övriga tv-sändningar att den som har tillstånd att sända andra programtjänster bör ha möjlighet att i rimlig omfattning sända sökbar text-tv. Ett sändningstillstånd föreslogs därför kunna förenas med villkor om att sända sökbar text-tv i viss omfattning. Vidare ansåg AV-utredningen att även särskilda tillstånd att sända sökbar text-tv skulle kunna ges till den som inte har tillstånd att sända tv-program. AV-utredningen avstod från att yttra sig i frågan om vidareändningsplikten omfattning med hänsyn till att Radio- och TV-verket vid denna tid fått i uppdrag att se över reglerna om vidareändning i kabelnät.

Radio- och TV-verket ansåg i sin översyn av vidaresändningsplikten 2008 bland annat att sökbar text-tv var en tilläggstjänst som borde ingå i vidaresändningsplikten eftersom text-tv var en naturlig del av programutbudet och en populär tjänst som en stor del av tv-tittarna använder varje dag. Vidare ansåg Radio- och TV-verket att tilläggstjänster som syftade till att tillgängliggöra tv för personer med funktionsnedsättning, det vill säga tillgänglighetstjänster, borde ingå i vidaresändningsplikten om de hade direkt anknytning till de programtjänster som omfattades av vidaresändningsplikt. Radio- och TV-verket bedömde även att frågan om vilka tjänster som bör omfattas inte bör lösas genom lagstiftningen utan i rättstillämpningen. Vidare bedömde Radio- och TV-verket att det inte var lämpligt att lämna ett lagförslag att vidaresändningsplikten skulle omfatta andra tilläggstjänster. Anledningarna var att det var svårt att förutsäga hur tilläggstjänsterna skulle komma att regleras i radio- och tv-lagen och om ett sådant förslag att utöka vidaresändningsplikten till att avse olika typer av tilläggstjänster är förenligt med yttrandefrihetsgrundlagen.

Regeringen tog i propositionen *En ny radio- och tv-lag* (prop. 2009/10:115) inte ställning till frågan om huruvida sökbar text-tv och andra tilläggstjänster ska omfattas av vidaresändningsplikten. Ändringarna i yttrandefrihetslagen om tillåtelse till regler i lag om skyldighet för den som sänder program i tråd att utforma sändningarna på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning hade ännu inte trätt i kraft. Regeringen avsåg därför att återkomma i frågan. Regeringen har därefter gett Myndigheten för radio och tv i uppdrag att se över dessa frågor.

I delbetänkandet *Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor* (SOU 2009:114) föreslog Yttrandefrihetskommittén att det ska bli möjligt att i lag ställa krav på viss anpassning av tv-sändningar i kabel till personer med funktionshinder. Yttrandefrihetskommittén föreslog att det i yttrandefrihetsgrundlagen skulle införas en ny bestämmelse som ger tillåtelse till regler i vanlig lag om skyldighet för den som i tråd sänder program i television att utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen blir tillgängliga för personer med funktionshinder. Den nya bestämmelsen innebar dock inte enligt kommittén något medgivande till regler som rör innehållet i sändningarna. Regeln ger en möjlighet att ålägga programföretag skyldigheter. Den ger däremot inte tillstånd till regler i vanlig lag om skyldighet för den som är nättinnehavare att i nätet förmedla en viss mängd program som har utformats på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för personer med funktionshinder. Regeln innebär alltså inte i sig någon garanti för tillgång i trådnätet till program som har gjorts tillgängliga för personer med funktionshinder. Regeringen föreslog i propositionen med samma namn (prop. 2009/10:81) att det ska bli möjligt att i lag ställa krav på att den som sänder tv i

tråd ska utforma sändningarna på ett sådant sätt att programmen blir tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

I promemorian *Bättre regler för elektroniska kommunikationer* (DS 2010:19), bedömdes att ändringarna som skedde den 25 november 2009 i artikel 31 i USO-direktivet inte föranledde några genomförandeåtgärder i svensk rätt. Ändringarna gav medlemsländerna rätt att förplikta operatörerna att vidaresända även tilläggstjänster avsedda att förbättra tillgängligheten för slutanvändare med funktionsnedsättning. I rapporten konstaterades att direktivet endast ger en ram inom vilken medlemsstaterna kan röra sig och att artikeln i sig inte kräver något genomförande om medlemsstaterna avstår från att utnyttja möjligheten att införa en vidaresändningsplikt. Rapporten hänvisade till propositionen *En ny radio- och tv-lag* (2009/10:115) där regeringen uttryckt en avsikt att återkomma i denna fråga senare.

5.4 Fördelning av upphovsrättskostnader

Förhållandet mellan vidaresändningsplikt och upphovsrätt har diskuterats i olika utredningar genom åren. När sändningar i kabel-tv-näten startade begärde föreningen Copyswede inledningsvis inte någon ersättning för de vidaresändningspliktiga sändningarna. Frågan om ersättning till upphovsrättsinnehavarna för de vidaresändningspliktiga programtjänsterna reglerades inte heller i den då gällande lagen om lokala kabelsändningar. Radiolagsutredningen utgick 1987 från att operatörer som åläggs en lagstadgad skyldighet att distribuera vissa kanaler inte också skulle vara skyldiga att betala upphovsrättsersättning för denna distribution (Ds U 1987:2, Försöksverksamhet med Nordisk TV från rymden, rättsliga frågor s. 156).

Inte heller vid införandet av den tidigare radio- och tv-lagen (1996:844) fanns någon bestämmelse som behandlade frågan om upphovsrättskostnader för de vidaresändningspliktiga programtjänsterna. När det 1999 infördes digital marksänd tv i Sverige gjordes vissa ändringar i radio- och tv-lagen gällande vidaresändningsplikten. Lagrådet ansåg då att det inte fanns anledning att ta ställning till upphovsrättsliga frågor utan att det fick ankomma på de programföretag vilkas program ska omfattas av sändningsplikten att se till att vidaresändningen av dessa inte kommer i konflikt med några upphovsrättsliga regler. Lagrådet konstaterade också att "såvitt känt har i den praktiska tillämpningen några problem inte hittills uppkommit på detta område" (Lagrådets yttrande 1998-06-10 s. 7, bilagt prop. 1997/98:184).

I Radio- och TV-lagsutredningens delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109) konstaterades det att föreningen Copyswede meddelat att den i framtiden skulle begära ersättning för vidareändning av tv-programtjänster för vilka vidareändningsplikt råder. Detta föranledde utredningen att lägga fram ett förslag till reglering av frågan om rättighetsersättningar. Utredningen ansåg att det i enlighet med upphovsrättslagen i första hand var nätoperatörerna som borde bära kostnaderna för rättighetsersättningen, men utredningen föreslog att det skulle införas en regel som gav kabeloperatörerna en rätt till skälig ersättning från programföretag för ersättningskostnader enligt upphovsrättslagen om vidareändningsplikten annars skulle bli orimligt betungande. Remissinstanserna var övervägande negativa till detta och regeringen ansåg att frågor om utnyttjande av verk och prestationer som skyddas av upphovsrätt och närstående rättigheter i första hand bör regleras genom avtal mellan berörda parter. Regeringen anförde vidare att lagstiftningslösningar bör övervägas först om mer allvarliga missförhållanden uppstår. Vidare saknades, enligt regeringens bedömning, förutsättningar för att ändra de upphovsrättsliga reglerna på området, vilket vissa remissinstanser hade förordat. För att förtydliga att sändningsplikten endast gäller om förutsättningarna i upphovsrättslagen är uppfyllda infördes dock en hänvisning till upphovsrättslagen i radio och TV-lagen (prop. 2004/05:105 s 31). Regeringen ansåg inte att det fanns anledning att befara att det skulle behöva uppstå alltför stora svårigheter för berörda parter att träffa de överenskommelser som behövs för vidareändning. Några särskilda åtgärder, såsom införande av bestämmelser med reglering av kostnadsansvaret, ansågs därför inte påkallade vid tillfället. Regeringen skrev dock att om förhållandena skulle förändras, fick frågan övervägas på nytt (prop. 2004/05:105, s. 31). Lagrådet ansåg dock i sitt remissyttrande att det var otillfredsställande att lagens effektivitet gjordes beroende av parternas förmåga att träffa avtal (Lagrådets yttrande 2005-03-08, bilagt prop. 2004/05:105, s. 92).

6 Marknadsbeskrivning

6.1 Inledning

För att kunna bedöma behovet av en fortsatt vidareändningsplikt samt om reglerna i övrigt är lämpligt utformade har vi gjort en sammanställning av de olika distributionsformerna för tv. Vi beskriver också översiktligt vilka aktörer som finns på marknaden och hur fördelningen ser ut mellan olika distributionsformer. Som underlag har vi bland annat använt Post- och telestyrelsens rapport *Marknadsutvecklingen för trådbunden tv* publicerad i december 2010, myndighetens rapport *Medieutveckling 2011* samt en beräkning som har utförts av Teracom AB om förutsättningarna att ta emot marksänd tv med inomhusantenn i flerfamiljshus.

De statistikuppgifter som presenteras i detta avsnitt beträffande antalet hushåll som använder respektive distributionsform tar inte hänsyn till boendeform eftersom sådan statistik inte finns att tillgå. Generellt kan dock sägas att trådburen mottagning (kabel-tv och ip-tv) är vanligast i flerfamiljshus och eterburen mottagning (marksänd tv och satellit-tv) är vanligast i enfamiljshus, men undantag förekommer, till exempel samfällighetsföreningar där enfamiljshus är uppkopplade i trådnät. I flerfamiljshus påverkas hushållens möjlighet att välja mottagningssätt och operatör både av de tekniska förutsättningarna och av vilka avtal fastighetsägaren väljer att teckna.

6.2 Distributionsformer, operatörer och marknadsdelar

6.2.1 Marksänd tv

Teracom AB äger och driver infrastrukturen för marksänd tv i Sverige. Teracom AB:s sändarnät 1 där SVT:s programtjänster sänds når 99,8 procent av landets fast bosatta befolkning. Sändning av tv i marknätet sker via 54 sändarstationer som når merparten av de svenska hushållen. Det finns även cirka 600 mindre sändarstationer som ska nå de hushåll som inte nås av de stora sändarstationerna. Marknätet kan framförallt tas emot i enfamiljshus eftersom det i flerfamiljshus ofta finns begränsningar att ta emot signaler från marknätet (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, Post- och telestyrelsen, 2010-12-10). Eftersom flerfamiljshus i de flesta fall inte har någon möjlighet att ta emot marksänd tv genom centralantenn krävs det att hushållet har en bordsantenn inomhus. I dag skulle cirka 25 procent av hushållen i flerfamiljshus kunna ta emot marksänd tv via en bordsantenn enligt Teracom AB:s beräkning¹.

Enligt Teracom AB är det cirka 1 miljon hushåll som tar emot tv-sändningar via marknätet. Det är Boxer TV-Access AB som förmedlar betal-tv-abonnemang i marknätet. Vid utgången av 2010 hade 636 449 kunder betal-tv-abonnemang hos Boxer TV-Access AB. Resten av hushållen i marknätet tar enbart emot fri-tv-kanalerna, det vill säga SVT:s programtjänster, TV4, TV6 och TV Finland (Teracom Group Årsredovisning 2010).

6.2.2 Satellit-tv

Satelliter tar emot tv-signaler från markstationer och förstärker dessa för att sända tillbaka dem över ett visst bestämt geografiskt område på jorden där de tas emot av parabolantenner. Mellan satelliten och parabolen behöver det i princip vara fri sikt för att mottagning ska vara möjlig. Satelliterna befinner sig alltid ovanför samma punkt på jordytan. Satellitsystemen SIRIUS och Thor når alla nordiska länder även om räckvidden begränsas av vissa topografiska hinder för fri sikt. Överfö-

---

¹ Teracom AB:s beräkning har enligt bolaget gjorts på följande sätt. De data som använts är beräknad täckning för sändarnätet som innehåller SVT:s kanaler, mottagning med takantenn (10 meter över mark) samt databasen bebodda fastigheter från Statistiska Centralbyrån från den 1 januari 2011. Ur databasen bebodda fastigheter har alla rutor där minst en flerfamiljsfastighet (hyresfastighet i databasen) valts ut och dessa rutor har omvandlats till punkter i rutornas centrum. Storleken på rutorna är 250 meter för tätortsdata och 500 meter för glesbygdsdata. För att beräkna andelen som har täckning med takantenn har ovan nämnda punkter använts för att genom stickprov beräkna täckningen. På så sätt har varje punkt fått ett värde på sannolikheten för att den har täckning. Slutligen har de punkter med täckningssannolikhet på minst 95 procent summerats och jämförts med det totala antalet flerfamiljsfastigheter respektive totala antalet boende i flerfamiljsfastigheter. För att beräkna andelen som har täckning inomhus har det använts en mottagare med lägre antennvinst, en korrektion för lägre mottagarantennhöjd samt en dämpningsfaktor för att signalen ska passera väggar. Denna inomhustäckning har på samma sätt som ovan beskrivits använts för att beräkna täckningssannolikheten för varje punkt och samma summering har sedan gjorts.

ringskapaciteten är mycket stor och hundratals kanaler kan sändas till hushållen (*Medieutveckling 2011*, Myndigheten för radio och tv).

Teoretiskt sett täcker alltså en satellit 100 procent av den yta som den sänder över, men i praktiken kan många hushåll inte ta emot signalen. Detta beror på att en parabolantenn måste placeras med fri sikt mot satelliten för att mottagning ska vara möjlig. Om man exempelvis bor i en lägenhet kan det vara svårt att sätta upp en parabolantenn och få fri sikt. Det förekommer dessutom att fastighetsägare och bostadsrättsföreningar är restriktiva med att tillåta de boende att sätta upp parabol i flerfamiljshus, i synnerhet om parabolen placeras på husfasaden och inte på balkongen (*Från TV till rörlig bild*, Radio- och TV-verket 2009).

Enligt MMS är det 16,4 procent av hushållen som tar emot tv via egen parabolantenn (MMS Basundersökning 2011:1). På den svenska marknaden finns i dag två operatörer som erbjuder tv via satellit till hushållen; Viasat AB och Canal Digital Sverige AB. Det totala antalet abonnemang för digital-tv via satellit har minskat och var sammanlagt 652 000 i slutet av 2010 (*Svensk Telemarknad 2010*, Post och telestyrelsen).

6.2.3 Kabel-tv

Kabel-tv-nät finns mestadels i tätortsområden och har begränsad utbredning i glest bebyggda områden. Näten når cirka hälften av Sveriges hushåll och är det vanligaste sättet att ta emot tv, särskilt i flerfamiljshus (*Medieutveckling 2011*, Myndigheten för radio och tv). I mer än 80 procent av flerfamiljshusen finns det ett fastighetsnät för kabel-tv. Kabel-tv-nät är byggda speciellt för att kunna distribuera ett stort antal tv-kanaler samtidigt till alla slutanvändare anslutna till nätet. Detta kräver en hög kapacitet i nätet ända ut till slutkunden.

Enligt MMS är det cirka 40 procent av de svenska hushållen som tar emot tv via kabel (*MMS Basundersökning 2011:1*). De tre största kabel-tv-operatörerna är Com Hem AB, Tele2 AB och Canal Digital Sverige AB. Flest anslutna hushåll har Com Hem AB. Det är bara kabel-tv-operatörerna som fortfarande erbjuder ett analogt tv-utbud men antalet hushåll som tecknar abonnemang för att ta emot digital-tv ökar och 2010 var cirka 619 900 av Com Hem AB:s kunder digital-tv-abbonenter (Com Hems Helårsrapport 2010).

6.2.4 Ip-tv

Ip-tv innebär att tv-signaler distribueras över bredbandsnät, antingen xDSL eller fiber-LAN. Enligt MMS är det 6 procent av hushållen som tar emot ip-tv (MMS Basundersökning 2011:1). Aktörerna inom ip-tv är ofta teleoperatörer som även har börjat sända tv. De större operatörerna på den svenska marknaden är TeliaSonera AB, B2 Bredband AB, Canal Digital Sverige AB och FastTV AB. TeliaSonera AB är

störst på marknaden, har en egen infrastruktur samt erbjuder tv, telefoni och bredband i så kallad triple play. Antalet ip-tv-abonnenter har ökat kraftigt under senare år särskilt vad gäller ip-tv via fiber-LAN. (*Svensk Telemarknad 2010*, Post- och telestyrelsen).

xDSL

Ett xDSL-nät använder samma kopparledningar som används för traditionell telefoni. Eftersom det traditionella kopparnätet är väl utbyggt i landet kan många hushåll få tillgång till xDSL-baserade tjänster. Tv via xDSL har möjlighet att nå hushåll både i flerfamiljshus och enskilda hus (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, Post- och telestyrelsen). Kapaciteten i en xDSL-baserad anslutning beror på längden på kopparparet som används. En abonnent som bor högst tre kilometer från en telestation kan få tillgång till tv via xDSL om telestationen uppgraderats med extra kapacitet och utrustning för tv-distribution.

Post- och telestyrelsen bedömer att mer än 90 procent av befolkningen teoretiskt sett skulle kunna ta del av tv via xDSL. Det är främst i mer tätbebyggda områden som det finns förutsättningar att få tv via xDSL. Kopparnätet är vanligtvis indraget i flerfamiljshus och hushållen har ofta möjlighet att köpa tv-tjänster via xDSL. Det finns dock vissa kapacitetsmässiga begränsningar med tekniken. För att kunna ta emot hdtv via xDSL får inte abonnenten bo längre än 1,5 km från telestationen.

Fiber-LAN

Till skillnad från kabel-tv-nät som ursprungligen är byggda för att distribuera tv är fiber-LAN byggda för att kunna tillhandahålla såväl bredbands- som tv-tjänster. I oktober 2010 täcktes cirka 38 procent av befolkningen i tätbebyggda områden av fibernät enligt Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning. I gleset bebyggda områden hade cirka åtta procent av befolkningen tillgång till fiberbaserade nät vid samma mät punkt. För närvarande är det dock endast drygt ett tiotal av de cirka 80 operatörer som erbjuder internetuppkoppling via fiber-LAN, som även erbjuder tv-tjänster. Tv-distribution via fiber-LAN är tekniskt mer komplicerad än distribution i ett kabel-tv-nät eftersom det är en realtidstjänst och därmed känslig för störningar. Det innebär att det måste finnas en funktionalitet i nätet som gör att distribution av tv-kanalen prioriteras framför andra bredbandstjänster. Eftersom ledningarna som ansluter slutanvändarna har en begränsad bandbredd och delas med andra bredbandstjänster kan endast en eller några tv-kanaler distribueras samtidigt (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, Post- och telestyrelsen).

6.3 Avtal och utbud för trådbunden tv i flerfamiljshus

6.3.1 Inledning

Kabel-tv-operatörerna och leverantörerna av ip-tv via fiber-LAN erbjuder fastighetsägarna ett grundutbud av tv-kanaler som fastighetsägaren avtalar om kollektivt för de boende. Om fastighetsägaren har tecknat avtal med en operatör betalar hushållen oftast för grundutbudet via hyran eller avgiften. Grundutbudet kan bestå av två delar; dels SVT:s programtjänster som operatören måste distribuera utan kostnad för själva mottagningen till de boende (vidaresändningsplikten), dels är det vanligt att operatören distribuerar ytterligare ett antal kanaler. I de fall där operatören tillhandahåller ett större grundutbud kan antalet kanaler variera beroende på operatör. Hushållen kan utöver detta grundutbud välja att teckna tilläggsabonnemang. Den största kabel-tv-operatören Com Hem AB distribuerar ett analogt kanalpaket till flertalet av sina kunder som består av ett 15-tal kanaler, ett så kallat analogt grundutbud. Dessutom distribuerar Com Hem AB digitala kanaler bestående av de så kallade fri-tv-kanalerna (SVT:s programtjänster, TV4, TV6 och Axess TV) kostnadsfritt till samtliga av sina anslutna hushåll. Enligt uppgifter från Com Hem AB har de flesta av Com Hem AB:s anslutna hushåll inte ett tilläggsabonnemang för digital-tv eftersom de redan får tillgång till de största kanalerna i sitt grundutbud.

6.3.2 Fastighetsägaren väljer tv-distribution

Det är fastighetsägaren som avgör hur tv-sändningarna ska tas emot i ett flerfamiljshus och även vilken operatör som ska leverera tv-sändningarna eftersom fastighetsägaren äger nätet i fastigheten. Fastighetsägaren kan välja mottagnings sätt och leverantör antingen när en fastighet byggs eller när ett avtal om tv-distribution går ut. Vid nybyggnationer installeras ofta ett fiber-LAN med hög kapacitet som kan innehålla flera tjänster som tv, telefoni och bredband. Om ett nytt fiber-LAN installeras parallellt med kabel-tv-nätet behåller fastighetsägaren ofta avtalet med kabel-tv-operatören. Från fastighetsägarens perspektiv är det främsta skälet till detta att det är ett enkelt och säkert sätt att se till att hushållen har en fungerande tv-lösning eftersom det ligger i fastighetsägarens intresse att tillhandahålla ett grundutbud av tv-kanaler till de boende så billigt som möjligt.

Det är ofta viktigt för fastighetsägaren att ta hänsyn till hushållens önskemål och hushållen har många gånger en låg toleransnivå när det gäller störningar i tv-distributionen men även mot förändringar i kanalutbudet. Det innebär att fastighetsägaren ogärna gör förändringar i den tv-lösning som finns och därmed har den leverantör som redan har ett avtal en betydande konkurrensfördel när ett nytt avtal ska tecknas. För aktörer som erbjuder tv-tjänster via fiber-LAN utgör detta därför ett stort hinder för att få kunder i fastigheten. På samma sätt är

fastighetsägarens avtal om ett grundutbud också ett hinder för xDSL-operatörer som har möjlighet att erbjuda tv-tjänster i fastigheten. Sammantaget har kabelanslutna hushåll små incitament att teckna tv-abonnemang via fiber-LAN (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, Post- och telestyrelsen). Det kan innebära att kabel-tv kommer att fortsätta vara det viktigaste mottagningssättet för tv i flerfamiljshus under en längre tid trots utbyggnaden av fiber-LAN och ett ökande intresse från hushållen att ta emot tv via bredband.

6.3.3 Bredbandsnät med konkurrerande leverantörer (öppna nät)

De senaste åren har framför allt Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna arbetat för att så kallade öppna nät för bredband och tv ska etableras. Organisationerna anser att avtal om kollektiv anslutning till en leverantör är ett konsumentproblem. Även om sådana lösningar vanligtvis resulterar i en lägre kostnad för hushållen får det även konsekvensen att hushållens valfrihet begränsas. Målet med arbetet är att öka valfriheten för hushåll och fastighetsägarna och bygger på uppfattningen att konkurrens mellan leverantörer i öppna nät på sikt kommer leda till lägre priser för konsumenterna.

Grundtanken med öppna nät är att flera tjänsteleverantörer ska konkurrera med varandra i samma nät och på så sätt skapa valfrihet för slutkunderna beträffande leverantör av bredbands- telefoni- och tv-tjänster. Detta kan ske dels genom att flera leverantörer ges rätt att erbjuda tjänster parallellt i samma nät, dels genom en modell där en kommunikationsoperatör ges rätt att sluta avtal med tjänsteleverantörer. Det finns oftast flera bredbandsleverantörer i de öppna näten, men det har än så länge visat sig svårare att attrahera tv-leverantörer att etablera sig i öppna nät. I befintliga fastighetsbestånd bygger många kommunala fastighetsbolag fastighetsnät med fiber-LAN som en parallell och därmed konkurrerande infrastruktur till de befintliga kabel-tv-näten.

Den modell som framför allt tillämpas på marknaden beträffande öppna nät är den så kallade kommunikationsoperatörsmodellen. En sådan modell innebär att en kommunikationsoperatör ges en nyttjanderätt till ett fastighetsnät. För detta betalar kommunikationsoperatören en avgift till nätägaren. Operatören ansvarar för att fastighetsnätet ansluts till det publika nätet och ansvarar även vanligen för den utrustning som behövs för att distribuera tjänster i fastighetsnätet.

Kommunikationsoperatören tecknar därefter avtal med tjänsteleverantörer som ges rätt att distribuera bredbands- och tv-tjänster till de boende i fastigheten. Hushållen betalar för fastighetsnätet via hyran eller månadsavgiften. När hushållen vill köpa tjänster kontaktas den leverantör som hushållet vill köpa tjänster av. Tjänsteleverantören kontaktar i sin tur kommunikationsoperatören som ansvarar för att lägenhetens uttag aktiveras så att tjänsterna kan levereras. Beträffande tv-

tjänster betalar tjänsteleverantören en ersättning till operatören för att få erbjuda tv-tjänster till hushållen. Ersättningsnivån är beroende av hur många hushåll som abonnerar på tjänsten. Det är tjänsteleverantören som har avtalsrelationen med programbolagen (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, Post- och telestyrelsen).

7 Tilläggstjänster

7.1 Inledning

Sedan övergången till digital sändningsteknik finns det större möjlighet att erbjuda hushållen så kallade tilläggstjänster. Dessa tjänster bygger oftast på interaktivitet vilket innebär att tittaren själv kan påverka vad han eller hon vill se eller konsumera. Det finns två olika sorters interaktivitet, lokal och central. Den centrala interaktiviteten kräver en returkanal till skillnad från den lokala som innebär att tittaren hämtar informationen från sin egen mottagare. Den interaktivitet som för närvarande förekommer i tv-sändningar är lokal, nämligen sökbar text-tv och elektroniska programguider (EPG). Digitaliseringen har även ökat möjligheterna att göra tv-utbudet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Det gäller tjänster som textning, teckenspråkstolkning, uppläst textremsa och syntolkning.

Radio- och TV-verket hade mellan 2004 och 2010 i uppdrag av regeringen att årligen rapportera om utvecklingen för interaktiva tilläggstjänster och elektroniska programguider. Myndigheten för radio och tv har fortsatt att bevaka utvecklingen och kan konstatera att konsumenterna inte efterfrågar interaktiva tjänster i den form som ursprungligen planerades. Det gäller exempelvis tjänster där tv-tittare genom knapptryck på sin fjärrkontroll är delaktiga i tv-program. Snarare utvecklas konvergerande lösningar som kombinerar traditionell tv-distribution med någon form av bredbandsuppkoppling. Det senaste året har utvecklingen av beställ-tv-tjänster (play-tjänster) varit mycket stark och konsumenterna har snabbt tagit till sig möjligheten att ta del av tv-utbud i datorn eller att koppla in datorn till tv-skärmen. Det har även lanserats tv-skärmar med inbyggd bredbandsuppkoppling (smart tv) som gör det möjligt att enkelt ta del av beställ-tv på tv-skärmen.

7.2 Sökbar text-tv och elektroniska programguider

Sökbar text-tv definieras som en sändning via elektroniska kommunikationsnät och består huvudsakligen av text, grafik eller stillbilder, med eller utan ljud (3 kap. 1 § 16 p. radio- och tv-lagen). Användaren väljer själv vilket innehåll den vill ta del av och vid vilken tidpunkt. För att kunna visa rörliga bilder krävs dock tillgång till ett extra frekvensutrymme eftersom det tillgängliga utrymmet i den "kanal" som ligger bakom text-tv-sändningen redan utnyttjas för att sända ett program. En eventuell rörlig bild i sökbar text-tv kräver alltså att det finns tillgång till lika mycket utrymme som behövs för att sända ett vanligt tv-program, i vart fall om bild och ljud ska hålla samma kvalitet. För att sända text-tv behövs sändningstillstånd från och med den 1 augusti 2010.

Elektroniska programguider (EPG), som är en form av sökbar text-tv, är programtabläer som visas på tv-skärmen. Programguiderna innehåller information om pågående och kommande tv-program från samtliga programföretag i respektive operatörs digital-tv-utbud. Information om tv-kanaler och tjänster samlas och sorteras i ett menysystem som tittaren når genom ett knapptryck på sin fjärrkontroll. Gemensamt för flera operatörers programguider är att de kan sortera tv-programmen efter kategori och utsändningstid. De innehåller också ofta någon form av sökfunktion som ger tittaren möjlighet att söka efter ett visst tv-program och tittaren kan skapa egna listor av utvalda favoritprogram samt spela in program på hårddisk.

7.3 Tillgänglighetstjänster

7.3.1 Inledning

Den nya radio- och tv-lagen ställer krav på ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Tillgängligheten i tv ska ökas med hjälp av till exempel textning, tolkning och uppläst text (5 kap. 12 § radio- och tv-lagen). Myndigheten för radio och tv har fattat beslut om vilka krav som ska ställas på de svenska kommersiella programföretag som sänder tv i marknätet eller via satellit. Det finns ett flertal olika tekniska hjälpmedel som gör att tv-program blir mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Det finns främst hjälpmedel för de som har nedsatt syn och hörsel. Även personer med andra typer av funktionsnedsättningar kan dock ha nytta av dessa tjänster, till exempel dyslektiker eller personer med kognitiva funktionsnedsättningar. Vilka av tjänsterna för ökad tillgänglighet som kan erbjudas av programbolagen, och på vilket sätt, beror till viss del på hur de tekniskt kan levereras till mottagarna. De olika tekniska hjälpmedlen, undertext, uppläst textremsa, syntolkning och teckentolk, ställer alla olika krav på distributionsplattformarna för tv-program. Redovisningen av dessa hjälpmedel i följande avsnitt har hämtats från A-focus *Utredning avseende TV-tillgänglighet*

för personer med funktionsnedsättning – för Myndigheten för radio och tv (december 2010).

7.3.2 Undertext

Det finns två olika sorters undertext; översättningstext – textningen visar en översättning på svenska från det talade språket, och svensktextning - textning av svenskt tal, även kallad dövtextning. I princip allt utländskt tal i tv-program i Sverige har översättningstext. Dövtextning är ett hjälpmedel utformat för de som har svårt eller omöjligt att uppfatta talet i tv-programmen. Textningen finns som dold text via text-tv och visas i tv-programmet när tittaren själv väljer det.

7.3.3 Uppläst textremsa

Uppläst textremsa är en syntetisk röst som läser upp en översättning av texten vilket är till stor hjälp för främst synskadade. Den upplästa textremsan sänds ut som en separat tv-kanal, där bara ljudet används och bilden är svart. Tv-kanaler som används för tjänsten i dag är *SVT1 talande textremsa* eller *SVT2 talande textremsa* och genom att välja dessa tv-kanaler i digital-tv-boxen kan den upplästa texten höras. För att kunna se bilden och höra ljudet samtidigt behöver konsumenten använda två olika boxar.

7.3.4 Syntolkning

Syntolkning innebär att en inspelad röst beskriver vad som syns i bild i ett tv-program under naturliga pauser i dialogen. För att göra en syntolkning behövs ett syntolkningsmanus och en person som talar in syntolkningen. Syntolken talar i filmens pauser, när det inte förekommer dialog. Syntolkningen kan sändas ut på liknande sätt som den upplästa textremsan, som en separat ljudkanal. Det innebär att tjänsten kan slås av och på och att endast den som har behov av tjänsten hör syntolkningen.

7.3.5 Teckentolkning

Teckenspråkssändningar kan vara tv-program som produceras på teckenspråk eller som översätts eller tolkas till teckenspråk, så kallad teckentolkning. Det vanligaste är att tv-program teckentolkas. Tv-program som produceras på teckenspråk är en tjänst riktad till teckenspråkiga döva. I vanlig tv visas teckentolken, det vill säga den person som tolkar talet till teckenspråk, i en del av tv-skärmen.

8 Nordisk utblick

8.1 Danmark

I Danmark är cirka 50 procent av hushållen anslutna till kabelnät. Vidaresändningsplikten gäller för sändningar i tråd och omfattar public servicekanalerna och de kanaler som sänds under väsentligen samma villkor med ett mångsidigt utbud. I dag omfattar förpliktelsen DR1, DR2, DR K, DR Ramasjang och TV2 samt de regionala sändningarna av TV2 i sändarnät 1 mellan klockan 20 och 21. Den 1 januari 2012 blir TV2 en betal-tv-kanal och kommer därefter inte att omfattas av vidaresändningsplikten.

Vidaresändningsplikten omfattar även teckenspråkstolkade nyheter från DR och TV2 (till den 1 januari 2012) och program från DR1 och DR2 med syntolkning.

Det är nätverksoperatören som ansvarar för vidaresändningsplikten i kabelnäten. Kanalerna kan sändas ut analogt eller digitalt men om signalen konverteras från digital till analog måste kanalerna även sändas digitalt.

Enligt den danska upphovsrättslagen (ophavsretslovens § 35, stk. 2) är nätägaren ansvarig för upphovsrättskostnaderna för de vidaresändningspliktiga kanalerna. Frågan om övervältring av upphovsrättskostnaderna är inte reglerad.

Kanalerna som omfattas av vidaresändningsplikten är gratis att ta emot. Samtliga programpaket ska innehålla kanalerna och det ska vara möjligt att abonnera på paket med enbart dem eller paket utan premiumkanaler, det vill säga kanaler som kostar mer än 30 DKK per månad.

8.2 Finland

I Finland är ungefär 50 procent av hushållen anslutna till kabel-tv-nät. Vidaresändningsplikten gäller för kabel-tv-nät och dessa blev digitaliserade för mer än tre år sedan.

Skyldigheten att vidaresända gäller för Rundradion AB:s tv-kanaler: TV1, TV2, FST5, Teema, YLE HD, - MTV3, Nelonen och SuomiTV. Även tilläggstjänster för funktionsnedsatta omfattas av vidaresändningsplikten.

Det är kabeloperatören som ansvarar för vidaresändningsplikten i kabelnäten. Utan egentlig distributionsskyldighet är bostads- och fastighetsbolagen skyldiga att se till att det programutbud som omfattas av vidaresändningsplikten kan tas emot av alla slutanvändare i fastigheten i oförändrad form och samtidigt som den ursprungliga sändningen.

Programutbudet som omfattas av vidaresändningsplikten och tjänster i anknytning till dem ska tillhandahållas användaren avgiftsfritt. Operatören i ett kabelnät kan dock kräva en skälig avgift av sina användare för upprätthållande av nätet.

Operatören behöver inte betala upphovsrättskostnader för kanalerna som omfattas av vidaresändningsplikten. Det framgår av upphovsrättslag 8.7.1961/404 § 25, vidaresändning av program som omfattas av distributionsskyldigheten.

8.3 Norge

I Norge är cirka 45 procent av hushållen anslutna till kabelnät. De flesta av kabel-tv-näten är digitaliserade men det finns fortfarande mindre analoga nät kvar. Reglerna för vidaresändningsplikten är desamma för både analoga och digitala sändningar. Vidaresändningsplikten omfattar kabel-tv-nät och skyldighet att sända public service-kanalerna, NRK1, NRK2 och NRK3 samt den öppna kanalen, Frikalena. För att få tillgång till kanalerna måste tittaren betala för ett abonnemang.

Tilläggstjänster omfattas inte av vidaresändningsplikten men NRK:s programutbud måste anpassas till personer med funktionsnedsättning. NRK har som mål att samtliga tv-program ska textas.

Om programbolagen inte redan har klarerat rättigheterna för programmen som ska vidaresändas måste kabeloperatören betala upphovsrättskostnaderna för dem. I dessa förhandlingar representerar branschorganisationen Kabel Norge operatörerna och upphovsrättsorganisationen Norwaco rättighetsinnehavarna. Det

finns ingen bestämmelse som hindrar operatören att ta ut kostnaden för upphovsrätten av abonnenten.

9 Intressenternas synpunkter

I detta avsnitt finns en redovisning av intressenternas synpunkter inom ramen för myndighetens utredning. De flesta intressenter som lämnat synpunkter har inga invändningar mot själva vidareändningsplikten som den ser ut i dag. Däremot går meningarna isär vad gäller frågan om fördelningen av kostnaderna för upphovsrätten. De intressenter som haft synpunkter på om tilläggstjänster bör ingå i vidareändningsplikten är försiktigt positiva. SVT anser att de borde ingå och operatörerna anser att det till stor del beror på omfattningen.

SVT

SVT anser inte att programföretaget ska betala ersättning för upphovsrättskostnaderna vid vidareändningen av de vidareändningspliktiga kanalerna eftersom bolagets uppdrag är att bedriva primär-/egensändningar och inte att vidareända programtjänster. SVT gör för egen del inte anspråk på vare sig upphovsrättslig ersättning beträffande de egna rättigheterna för vidareändning av programtjänsterna eller på signalrätten och anser sig därför stå utanför frågan om ersättningsanspråk. SVT betalade upphovsrättsersättningen för vidareändningar i kabelnät mellan 2005 och 2009 för att säkra vidareändningslagstiftningen och för att få in sina nya nischkanaler i de stora kabelnäten.

SVT:s uppfattning att betalningsansvaret inte ska ligga på bolaget gäller även om särskilda medel skulle tillföras. Nätoperatörerna bedriver en kommersiell verksamhet för vilken det enligt svensk lag förutsätts att vissa rättigheter måste lösas. SVT avstår från sina egna rättighetsanspråk och anser inte att programföretaget dessutom ska tillskjuta medel för betalning för andra rättigheter som är nödvändiga för operatörernas affärsverksamhet. En sådan modell där staten indirekt ger bidrag till kommersiella operatörer skulle kunna stå i strid med

EG-rättsliga regler om statsstöd. Upphovsrättsersättningen kan i stället likställas med driftskostnader och läggas på operatörerna som i sin tur kan övervältra kostnaden på slutkunden.

SVT anser vidare att bolaget är hindrat att klarera rättigheter på grund av kollektivavtal.

SVT anser även att de tilläggstjänster för funktionsnedsatta som åläggs SVT ska omfattas av vidareändningsplikten.

Copyswede

Copyswede framhåller att krav på ersättning på upphovsrättslig grund endast kan riktas mot den som förfogar över skyddade verk. Avtal om vidareändning måste därför träffas med nätoperatörerna. Det är endast genom att teckna en avtalslicens hos Copyswede som nätoperatören kan erhålla samtliga de rättigheter till vidareändning som krävs. Enligt Copyswede bör den som utnyttjar rättigheterna också vara den som betalar för utnyttjandet. I likhet med SVT anser Copyswede att en överväring av kostnaderna på hushållen är möjlig då de kan ses som tidigare godkända anläggnings- och driftskostnader.

Nätoperatörerna

Com Hem AB, Telenor Sverige AB, TeliaSonera AB och Tele2 AB anser att SVT borde klarera rättigheterna med hjälp av tv-licensavgiften på ett konkurrensneutralt sätt för samtliga utsändningsformer vilket finns angivet som en möjlighet i 42 f § andra stycket upphovsrättslagen. Det är orimligt att SVT i dagsläget klarerar för satellitdistribution, som inte är vidareändningspliktig, men inte för trådsändning.

Ett problem som operatörerna lyfter fram är att de saknar insyn i omfattningen och användningen av rättigheterna för programmen som vidareändras. SVT har däremot kontroll över vilka rättigheter som berörs och är därmed en mer jämbördig part i förhandlingen med Copyswede. SVT är det enda programföretaget som inte klarerar för de upphovsrättsliga kostnaderna för distribution via trådnät.

Eftersom majoriteten av de svenska hushållen tar emot public service-kanalerna via trådnät bör SVT se till att syftet med vidareändningsplikten uppfylls. Om SVT ställer sig utanför förhandlingarna med upphovsmännen och någon avtalslösning inte kommer till stånd kan vidareändningspliktens syfte äventyras. SVT blir, för att kunna fullgöra sitt uppdrag att tillhandahålla public service-tv till hela Sveriges befolkning, beroende av den goda viljan hos bolagsstyrelser över vilka SVT inte har någon kontroll eller inflytande.

Överlappningen mellan olika plattformar för tv-distribution innebär att ersättning utgår till fler hushåll än det finns i Sverige. Om SVT förvärvar och betalar rättigheter avseende samtliga hushåll kompenseras rättighetshavarna utan att överkompenseras.

Vidaresändningsplikten innebär att operatörernas rätt att förfoga över sina nät tas i anspråk. Värdet på detta uppgår till betydande belopp. Att operatörerna därutöver ska behöva betala för SVT:s avgiftsfinansierade program framstår som oskäligt och strider mot kravet på proportionalitet i artikel 31 i USO-direktivet.

Com Hem AB anser att det är motiverat att införa skyldigheter för tillgänglighetstjänster för funktionsnedsatta men att utformningen och omfattningen av skyldigheterna måste bedömas i varje enskilt fall. TeliaSonera AB anser att det för närvarande inte går att ta ställning i frågan. Bolaget vill i stället att frågan tas upp igen vid nästa översyn eftersom de har svårt att i dag bedöma de tekniska och ekonomiska effekterna av ett införande av dessa tjänster. Telenor Sverige AB anser att vidaresändningsplikten inte borde utvidgas till att omfatta tilläggstjänster utöver sökbar text-tv och tjänster för funktionsnedsatta.

Hyresgästföreningen och SABO

Ur ett konsumentperspektiv bör det enligt Hyresgästföreningen och SABO råda kostnadsmissig neutralitet mellan distributionsformerna för tv-sändningar och SVT bör få de extra medel som behövs för detta. Enskilda hushåll bör kunna ta emot SVT:s programtjänster på samma villkor oavsett om det sker via marknätet, satellit, kabel eller internet. Hushållen i flerfamiljshus har också betalat tv-avgiften, men tvingas därutöver att betala ytterligare kostnader för att kunna se SVT. Hushållen tvingas betala upphovsrättskostnaderna via hyran, alternativt via ett lägre underhåll på fastigheten, utan att ha något inflytande på förhandlingarna.

Svenska kabel-TV Föreningen

Svenska kabel-TV Föreningen (SKTV) anser att det bästa sättet att lösa frågan om upphovsersättningen är att SVT klarerar för samtliga rättigheter. SKTV anser att de tilläggstjänster som SVT sänder för de som har hörsel- eller synnedsättning är bra och att även de som bedriver sändningar över andra distributionsformer borde vara skyldiga att tillhandahålla dem.

Post- och telestyrelsen

Post- och telestyrelsen (PTS) anser att ett fortsatt behov av vidaresändningsplikt kan ifrågasättas. Teknikutvecklingen gör enligt PTS att det i dag är möjligt att ta emot tv genom flera parallella infrastrukturer i flerfamiljshus. Då möjligheterna till konkurrens förbättras kan det enligt PTS ifrågasättas om det finns behov av en vidaresändningsplikt för trådbundna nät. De inläsningseffekter som kan uppstå i

ett kabel-tv-nät som var ett av skälen till att ålägga vidareändningsplikt väger inte enligt PTS lika tungt som argument för att behålla vidareändningsplikten då möjligheterna att ta emot tv via andra trådbundna infrastrukturer har ökat i flerfamiljshus. Bedömningar om vilka infrastrukturer som ska åläggas vidareändningsplikt kan enligt PTS leda till en ökad byråkrati som om möjligt bör undvikas. Eftersom möjligheterna att ta emot tv genom parallella infrastrukturer ökar kan enligt PTS svårigheter uppstå att avgöra vilken infrastruktur i en fastighet som ett betydande antal slutanvändare använder sig av som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv. Det har också enligt PTS blivit vanligare med öppna nät där flera tv-leverantörer kan tillhandahålla tjänster över samma infrastruktur samtidigt, vilket ytterligare försvårar bedömningen.

Behovet av att behålla vidareändningsplikten kan enligt PTS också ifrågasättas utifrån den aspekten att SVT:s programtjänster är så populära att operatörerna torde vara villiga att distribuera dem i alla fall. Farhågor har dock enligt PTS uttalats om att operatörerna indirekt skulle ta betalt för kanalerna genom att paketera dem på så vis att det endast går att titta på dem om slutkunden samtidigt köper ett paket med andra kanaler. Sådana paketeringar sker dock enligt PTS redan i dag och efterfrågas av fastighetsägare. Å andra sidan kan enligt PTS sådana eventuella paketeringar resultera i att fastighetsägare ser ett ökat incitament att byta operatör och kanske även infrastruktur till förmån för ett annat bättre erbjudande.

10 Överväganden och förslag

10.1 Finns det behov av en vidareändningsplikt?

***Vår bedömning:** Det finns fortfarande ett behov av en vidareändningsplikt för att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning.*

10.1.1 Vad motiverar och kan fortsatt motivera vidareändningsplikten?

Det övergripande kravet på en i lag föreskriven vidareändningsplikt är att den måste tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning (3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen).

Det för allmänintresset uppställda målet med vidareändningsplikten är, enligt förarbetena, att befolkningen i hela landet nås av det programutbud som sänds av programföretag i allmänhetens tjänst och som finansieras via radio- och tv-avgiften. Denna ordning främjar yttrandefrihet och informationsfrihet och ger hushållen tillgång till ett mångsidigt programutbud som under krav på bland annat saklighet och opartiskhet tar hänsyn till olika åldersgruppers behov, intresset av att

spegla kulturell mångfald, behoven hos personer med funktionsnedsättning och andra samhällsviktiga intressen (prop. 2004/05:105 s. 17).

Vidaresändningsplikten har därför till syfte att säkerställa att de som bor i en fastighet som är trådan slutna har tillgång till samma programutbud som de skulle ha haft om fastigheten inte hade varit ansluten till ett trådnät och därigenom mildra effekterna av det faktiska monopol på trådsändningskapaciteten inom ett visst område som nätinnehavarna har (SOU 2003:109, s. 12). Att vidaresändningsplikten för närvarande endast gäller för trådsändningar men inte för marknätet och satellitsändningar beror på att trådsändningen, till skillnad från övriga distributionsformer, normalt utgör en nödvändig länk mellan den ursprungliga utsändningen och de boende i de anslutna fastigheterna vilket begränsar möjligheterna för de boende att ta emot tv-sändningar på annat sätt.

Regeringen konstaterade år 2005 i propositionen *Vidaresändningsplikt i kabelnät* (prop. 2004/05:105 s. 17 f.) att de boende i kabelanslutna hushåll, trots den snabba teknikutvecklingen för distribution av tv-sändningar bland annat i bredbandsnät och så kallade kopplade telenät, i praktiken fortfarande var hänvisade till de program som kabel-tv-företaget sänder ut i sin anläggning. Många hushåll ansågs dessutom inte kunna ta emot marksänd tv eller satellit-tv eftersom de var beroende av fastighetsägarens tillstånd och att lägenheten låg i rätt väderstreck. Det bedömdes vidare att det skulle finnas ett stort antal hushåll som var beroende av trådbundna nät för att kunna ta emot tv-sändningar även efter digitaliseringen av marksändningarna och under en överskådlig framtid.

Även Radio- och TV-verket ansåg 2008 i rapporten *Vidaresändningsplikt i kabelnät* att det, trots de senaste årens utveckling inom området för distribution av tv-program till hushållen, fanns ett behov av en lagstadgad vidaresändningsplikt för att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning.

Regeringen konstaterade vidare i början av år 2010 i propositionen *En ny radio- och tv-lag* (prop. 2009/10:115 s. 193 f.) att det, även om tillgängligheten till alternativa distributionsformer har ökat, under överskådlig tid kommer att finnas ett stort antal hushåll som är beroende av trådbundna nät för att kunna ta emot tv-sändningar. Det var därför enligt regeringen nödvändigt att behålla en vidaresändningsplikt för att även fortsättningsvis garantera att dessa hushåll får möjlighet att ta del av det programutbud som finansieras av radio- och tv-avgiften.

Frågan som man nu bör ställa sig är om beroendet av trådnäten fortfarande är så stort att det är motiverat med en vidaresändningsplikt. En fortsatt vidaresändningsplikt kan principiellt sett inte anses vara motiverad om hushållen i flerfamiljshus, i de områden som täcks av marknätet, kan ta emot SVT:s

programtjänster på fler än ett sätt. Enligt vår mening får dock inte ett byte till eller ett samtidigt användande av ett alternativt mottagningsätt vara förenat med alltför stora kostnader för de enskilda hushållen eftersom det i princip skulle kunna medföra en fortsatt monopolsituation för det ursprungliga trådnätet.

För att kunna besvara frågan om beroendet av kabelnäten har minskat under senare tid har vi därför, i de följande avsnitten, sett närmare på möjligheten för de boende i ett trådanslutet hushåll i ett flerfamiljshus att

- ta emot marksänd tv eller satellit-tv,
- byta till en annan leverantör av trådbunden tv eller ta emot sändningar från ytterligare leverantörer av trådbunden tv, och
- ta del av SVT:s webbaserade utbud genom SVT Play eller via mobiltelefonen.

10.1.2 Endast 25 procent av hushållen i flerfamiljshus kan ta emot marksänd tv

Av den undersökning Teracom AB har genomfört på uppdrag av myndigheten, se avsnitt 6.2.1, framgår att endast cirka tjugofem procent av hushållen i flerfamiljshus har en praktisk möjlighet att ta emot marksänd tv genom en egen inomhusantenn. I de fastigheter där centralantennen är utbytt mot ett trådbundet tv-nät är hushållen därför fortfarande till stor del hänvisade till den operatör eller de operatörer som tillhandahåller tv-sändningar via trådnät i fastigheten.

10.1.3 Många hushåll har inte möjlighet att ta emot satellitsändningar

Vi bedömer att många trådanslutna hushåll inte har någon möjlighet att sätta upp en egen parabolantenn. De som bor i en lägenhet i ett flerfamiljshus är beroende dels av att fastighetsägaren ger tillstånd till att en parabolantenn monteras på balkongen eller fasaden, dels av att lägenheten ligger i rätt väderstreck och att sikten är fri för att mottagning från satellit ska vara möjlig.

10.1.4 Många hushåll har inte praktisk möjlighet att byta leverantör av trådbunden tv

Ett stort antal hushåll i flerfamiljshus har en i vart fall teoretisk möjlighet att välja mellan olika former av trådsändningar

Av PTS kartläggning *Marknadsutveckling för trådbunden tv* framgår att det främst är fastighetsägarna som har fått en ökad valfrihet på tv-marknaden i och med att konkurrensen ökat. Det är i första hand vid upphandlingstillfället som operatörerna kan konkurrera om att leverera tv-tjänster till en fastighet. Hushållen

är sedan hänvisade till den infrastruktur som fastighetsägaren har valt när de ska köpa tilläggstjänster i form av ytterligare programtjänster. I hus där såväl kabel-tv-nät, fiber-LAN som xDSL-nät finns indraget kan hushållen ha möjlighet att ta emot tv från dessa tre plattformar under förutsättning att det finns operatörer som erbjuder tv-tjänster i dessa nät. För att kunna tillhandahålla tv-tjänster i nätet är dock en förutsättning att operatören har en stor kundbas för att programbolagen ska ha ett intresse av att sälja innehåll till operatören eller för att ett bolag som erbjuder betal-tv abonnemang ska vilja etablera sig i nätet.

Kabel-tv är den vanligaste distributionsformen för tv i Sverige och den absolut vanligaste mottagningsformen för tv i flerfamiljshus. Det är cirka 40 procent av de svenska tv-hushållen som tar emot tv via kabel. I dag har dock kabel-tv i flerfamiljshus fått konkurrens av ip-tv antingen via xDSL eller via fiber-LAN.

Vid nybyggnationer kan en fastighetsägare välja att enbart installera *fiber-LAN*. PTS har dock konstaterat att det fortfarande förekommer att kabel-tv-nät installeras parallellt med fiber-LAN eftersom inte alla fiber-LAN-operatörer erbjuder ett grundutbud av tv-kanaler. I fastigheter där det redan finns kabel-tv-nät kan det finnas incitament hos fastighetsägaren att överväga att även installera ett fiber-LAN eftersom fiber-LAN ger mer kapacitet till fler tjänster och därför långsiktigt ger bättre förutsättningar att tillgodose hushållens ökade behov av bredband. Däremot är det mindre sannolikt att fastighetsägare som har installerat ett fiber-LAN i fastigheten väljer att även installera ett kabel-tv-nät eftersom hushållen då redan har tillgång till tv via sitt fiber-LAN (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, s. 50). Det finns i dagsläget inte några tillgängliga siffror som visar om och i vilken utsträckning de hushåll som tar emot trådbunden tv har en faktisk möjlighet att välja mellan att ta emot tv-tjänster via fiber-LAN eller traditionell kabel-tv.

Däremot bedömer PTS i sin bredbandskartläggning att cirka 98 procent av befolkningen har täckning för att kunna få tillgång till bredband via *xDSL*. Enligt uppgift från PTS skulle 90 procent av dessa teoretiskt sett också kunna ta emot ip-tv via xDSL. I praktiken är nätens kapacitet dock begränsad.

Enligt MMS är det i dagsläget enbart cirka 6 procent av tv-hushållen som tar emot ip-tv. Antalet abonnenter har dock ökat kraftigt under senare år särskilt vad gäller ip-tv via fiber-LAN. Abonnemangen via xDSL minskade däremot under 2010 (*Svensk Telemarknad 2010*, PTS). PTS har gjort bedömningen att antalet hushåll som tar emot tv via fiber-LAN kommer att fortsätta öka och på lång sikt växa på bekostnad av kabel-tv (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, s. 50).

Det finns i dagsläget inga uppgifter om hur många av ip-tv-abonnemangen som tecknats av hushåll i fastigheter som också är anslutna till kabel-tv-nät. Av siffrorna kan man dock sluta sig till att det rimligtvis inte är någon påfallande stor del av hushållen som faktiskt tar emot tv via traditionella kabelnät som också tar emot ip-tv.

Vi bedömer att det i dag finns ett stort antal hushåll i flerfamiljshus, dock långt ifrån samtliga, som i vart fall har en teoretisk möjlighet att välja mellan att ta emot ip-tv, via xDSL eller fiber-LAN, eller att ta emot kabel-tv.

Fastighetsägarnas val innebär inlåsnings effekter för hushållen och medför att många hushåll inte har praktisk möjlighet att byta leverantör av trådbunden tv

Samtidigt som det finns ett flertal hushåll som kan välja mellan att ta emot trådburen tv på olika sätt, via ip-tv eller kabelnät, kan det konstateras att den vanligaste affärsmodellen för tv-mottagning i flerfamiljshus är att fastighetsägarna tecknar avtal med en kabel-tv- eller fiber-LAN-operatör om att tillhandahålla kabel-tv till fastigheten. I avtalet ingår då ett kanalpaket med ett grundutbud. Ett hushåll som i stället på egen hand vill abonnera på tv-tjänster via xDSL måste dock först teckna ett bredbandsavtal med den operatör som tillhandahåller den tjänsten. För boende i fastigheter där hushållen betalar för ett grundutbud av tv-kanaler via sin hyra eller avgift är det därför ofta betydligt mer ekonomiskt fördelaktigt att köpa tillvalspaket av den kabel-tv- eller fiber-LAN-operatör som levererar tjänster till fastigheten än att köpa det genom xDSL (*Marknadsutvecklingen för trådbunden tv*, s. 51). För ett hushåll som bara är intresserad av de vidare sändningspliktiga programtjänsterna finns det dessutom inga skäl att på egen hand byta tv-leverantör.

Vår bedömning är därför att hushållen trots den senast tidens tekniska utveckling i stor omfattning i praktiken fortfarande är inlåsta genom det val av tv-leverantör som fastighetsägaren har gjort.

10.1.5 Tillgången till SVT:s webbaserade utbud ersätter inte SVT:s programtjänster i tv

SVT:s webbaserade utbud genom SVT Play består främst av beställ-tv-tjänster och direktsända nyhets- och sportsändningar. SVT har uppgett att det av upphovsrättsliga skäl inte är möjligt att lägga ut alla program på webben som play-tjänster och det är inte heller aktuellt att sända hela utbudet direktsänt på webben. Det webbaserade utbudet är därför inte i dagsläget något alternativ för att få del av hela SVT:s utbud.

Det kan vara värt att notera att tillgången till så kallade smarta mobiltelefoner ökar starkt och det gör även tv-tittande i mobiltelefonen (*Rapport om rörlig bild i elektroniska kommunikationsnät med fokus på beställ-tv, Stelacon*). I en mobiltelefon är det möjligt att ta del av det webbaserade utbudet på SVT Play. SVT:s programtjänster direktsänds dock inte särskilt till mobilplattformen.

10.1.6 Bedömning – det finns ett fortsatt behov av vidareändningsplikt i de trådbundna näten

Endast en fjärdedel av hushållen i flerfamiljshus har en praktisk möjlighet att ta emot marksänd tv genom en egen inomhusantenn. Inte heller satellitmottagning är ett möjligt alternativ för alla hushåll i flerfamiljshus. I de fastigheter där centralantennen är utbytt mot ett trådbundet nät är hushållen därför fortfarande till stor del beroende av trådbundna nät för att kunna ta emot SVT:s sändningar. Hushållen är dessutom, trots den senaste tidens utveckling, i stor omfattning i praktiken fortfarande inlåsta till ett visst trådnät genom det val av tv-leverantör som fastighetsägaren har gjort.

Vi upplever inte heller att konkurrensen mellan de olika tillhandahållarna av trådburen tv är så påfallande att det kan garanteras att de skulle ha incitament att erbjuda SVT:s hela utbud även utan vidareändningsplikten. Vi anser därför sammantaget att det finns ett fortsatt behov av vidareändningsplikt i de trådbundna näten för att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning.

Samtidigt ökar konkurrensen inom tv-området hela tiden bland annat tack vare bredbandsutbyggnaden och utvecklingen av mobilplattformar och vi anser därför att det finns ett behov av att fortsätta följa marknadsutvecklingen och den tekniska utvecklingen för distributionen av tv-tjänster.

10.2 Vilka nät bör plikten gälla för?

Vår bedömning: Vidaresändningsplikten bör vara begränsad till trådbundna nät eftersom dessa nät normalt utgör en nödvändig länk mellan den ursprungliga utsändningen och de boende i de anslutna fastigheterna.

Vid den senaste översynen av reglerna om vidaresändningsplikt togs undantaget för xDSL-nät och centralantennanläggningar bort (prop. 2009/10:115 s. 194 f.). Regeringen gjorde bedömningen att det inte var aktuellt att i övrigt ändra bestämmelserna om vidaresändningsplikt.

Regeringen ansåg vidare att det inte fanns anledning att utvidga vidaresändningsplikten till att avse sändningar genom satellitnät och andra trådlösa tv-sändningar till exempel via trådlösa LAN-nät och ip-tv till mobiltelefon. Skälet för det var att det bedömdes som nödvändigt att föreskriva en vidaresändningsskyldighet just för innehavare av kabelnät eftersom sådana nät normalt utgör en nödvändig länk mellan den ursprungliga utsändningen och de boende i de anslutna fastigheterna. Motsvarande skäl att utvidga sändningsplikten till andra distributionsformer bedömdes inte finnas. Myndigheten anser att den senaste tidens utveckling inte ger skäl för någon annan bedömning än att plikten bör vara begränsad till trådbundna nät.

10.3 Vidaresändningspliktens omfattning

Vårt förslag: Vidaresändningsplikten ska inte omfatta fler än fyra programtjänster från SVT som sänds samtidigt och har olika innehåll. Sändningsplikten ska dock utökas till att även omfatta sökbar text-tv för vilken villkor om opartiskhet och saklighet har ställts upp.

Vår bedömning: Tekniska tillgänglighetstjänster för personer med funktionsnedsättning är av ett stort värde och bidrar till allmänhetens tillgång till allsidig upplysning. Dessa tillgänglighetstjänster bör därför typiskt sett omfattas av vidaresändningsplikten. Det är dock tveksamt om yttrandefrihetsgrundlagen medger detta. Tillgänglighetstjänsterna sänds emellertid vidare i dag och det finns all anledning att tro att de kommer att göra det även i framtiden. Med hänsyn till detta, den tekniska utvecklingen och eventuella lösningar i rättstillämpningen anser vi att man bör avvakta med att införa en vidaresändningsplikt för tekniska tillgänglighetstjänster.

För de övriga tilläggstjänsterna, vid sidan av sökbar text-tv, anser vi också att man bör avvakta med en reglering.

10.3.1 Vidaresändningspliktens omfattning i dag

Vidaresändningsplikten omfattar i dag inte fler än fyra programtjänster som sänds samtidigt av en tillståndshavare vars verksamhet finansieras med radio och tv-avgiften (9 kap. 2 § radio- och tv-lagen). I nät där tv-sändningar sänds ut med både digital och analog teknik, så kallade blandade nät, har nätoperatören en skyldighet att vidaresända minst två av programtjänsterna analogt om dessa sänds eller har sänts ut med analog teknik (9 kap. 3 § radio- och tv-lagen). I övrigt får vidaresändningen ske med digital teknik. Bestämmelsen om de blandade näten infördes i samband med digital-tv-övergången och avser att träffa SVT1 och SVT2 eftersom det endast är dessa två programtjänster som Sveriges Television AB (SVT) sänder med analog teknik i det marksända nätet.

Fram till den 17 juni 2010 sände SVT endast fyra programtjänster samtidigt, SVT1, SVT2, SVTB/ SVT24 och Kunskapskanalen, där även sändningar från Sveriges Utbildningsradio AB (UR) ingår, vilket innebar att samtliga programtjänster omfattades av vidareändningsplikten. SVT har därefter fått tillstånd att sända ytterligare två programtjänster, SVT1 HD och SVT2 HD. Tillstånden ger SVT rätt att parallellsända SVT1 och SVT2 i hd-kvalitet. Innehållet i dessa två programtjänster ska med andra ord motsvara innehållet i SVT1 och SVT2, dock inledningsvis utan regionala sändningar.

10.3.2 Bör vidareändningsplikten för tv-program ändras?

Som vi tidigare har angett anser vi att det finns ett fortsatt behov av en vidareändningsplikt. Vidareändningsplikten är motiverad av att det finns ett starkt allmänt intresse av att befolkningen i hela landet oavsett boendeform nås av det programutbud som utgör public service. Genom vidareändningsplikten ges hushållen tillgång till ett mångsidigt programutbud som under krav på saklighet och opartiskhet tar hänsyn till olika åldersgruppers behov, intresset av att spegla kulturell mångfald, behovet hos personer med funktionsnedsättning och andra samhällsviktiga intressen. Genom detta främjas yttrandefriheten och informationsfriheten (jfr SOU 2003:109, s. 13).

Mot bakgrund av syftet med vidareändningsplikten anser myndigheten att denna även i fortsättningen enbart bör omfatta programtjänster som sänds under de särskilda villkor som ställs upp i dag, det vill säga med krav på saklighet och opartiskhet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det ska ingå nyheter. I dag är det enbart SVT och UR som sänder under dessa villkor. Det finns därför inte något behov av att utöka vidareändningspliktens omfattning till att även omfatta tv-sändningar från andra programföretag än SVT och UR.

Vidareändningsplikten, med fyra programtjänster från SVT, omfattar dock för närvarande inte samtliga SVT:s programtjänster, där även sändningar från UR ingår, eftersom SVT1 HD och SVT2 HD har lagts till det tidigare utbudet. SVT sänder i dag sammanlagt sex programtjänster i och med att SVT1 HD och SVT2 HD räknas som separata programtjänster trots att de motsvarar SVT1 och SVT2 innehållsmässigt. Vidareändningsplikten har införts för att tillgodose behovet av allsidig information och det ställs endast krav på att sändningarna ska kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt. Vi anser därför att det inte är i linje med vidareändningspliktens syfte att förplikta en nätoperatör att vidareända ytterligare programtjänster från SVT med samma innehåll men i högupplöst form. För att sända i hd-kvalitet krävs det dessutom betydligt mer kapacitet varför inskränkningen i en nätoperators etableringsfrihet kan vara betydligt större i förhållande till den nytta, det vill säga innehåll, som en hd-programtjänst tillför de anslutna hushållen. En utvidgning av vidareändningsplikten till att omfatta

samtliga sex programtjänster som SVT för närvarande sänder samtidigt kan därför inte anses proportionerlig i förhållande till nyttan och bör enligt myndighetens mening inte införas.

Som regleringen är utformad i dag har dock en nätoperatör möjlighet att välja att vidareända innehållet i programtjänsterna SVT1 och SVT2 i både standardupplöst och högupplöst form och i och med det uppfyller operatören kravet på att vidareända fyra samtidigt sända programtjänster från SVT. Om en nätoperatör väljer att vidareända på det sättet innebär det att de anslutna hushållen inte får tillgång till hela det allsidiga utbud som åsyftas med vidareändningsplikten. Myndigheten har i och för sig inte fått några indikationer på att någon nätoperatör enbart sänder SVT1, SVT2, SVT1 HD och SVT2 HD. Hd-kanalerna kräver också betydligt mer kapacitet än standardkanalerna varför det i vart fall i mindre kabelnät inte är ett reellt alternativ för kabeloperatörerna att sända på det sättet.

Med hänsyn till att det finns en risk för att vidareändningsplikten syfte kringgås genom en möjlighet att endast vidareända innehållet från SVT1 och SVT2, anser vi dock att ett förtydligande i radio- och tv-lagen är nödvändigt på det sättet att det görs klart att vidareändningsplikten ska omfatta fyra samtidigt sända programtjänster från SVT med olika innehåll. Detta hindrar inte att det innehåll som sänts i en programtjänst kan visas i en annan programtjänst vid en annan tidpunkt.

10.3.3 Bör tilläggstjänster omfattas av vidareändningsplikten?

Vad är en tilläggstjänst?

Med tilläggstjänster avses främst sökbar text-tv och tillgänglighetstjänster som är anpassade för personer med funktionsnedsättning men även tjänster som ger tittaren möjlighet att interagera med utgångspunkt i ett program och på så sätt få tillgång till ytterligare information (prop. 2009/10:115 s. 105). En tilläggstjänst kan vara mer eller mindre knuten till programtjänsten i övrigt. Vi har tidigare i avsnitt 7.3 redogjort närmare för tilläggstjänsterna sökbar text-tv, textning, teckentolkning, syntolkning och uppläst text.

USO-direktivet och yttrandefrihetsgrundlagen

Det framgår av USO-direktivet att vidareändningsplikten kan omfatta tilläggstjänster, särskilt tjänster för att ge slutanvändare med funktionsnedsättning lämpligt tillträde (artikel 31.1).

Enligt yttrandefrihetsgrundlagen råder etableringsfrihet för sändningar av radioprogram via tråd. Inskränkningar i denna frihet får dock bland annat göras för att ge utrymme för vissa *program* i den utsträckning det behövs med hänsyn till

allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning (3 kap. 1 § 1 p. yttrandefrihetsgrundlagen). Det har inte ansetts nödvändigt att i lag definiera vad som är program men med begreppet avses detsamma både i radio- och tv-lagen och yttrandefrihetsgrundlagen, nämligen innehållet i sändningarna. Detta medför att även enkla meddelanden om till exempel tid och väder faller in under begreppet (prop. 1995/96:160 s. 63 ff. och prop. 1990/91:64 s. 108). Yttrandefrihetsgrundlagen medger alltså endast att det i lag regleras om undantag från etableringsfriheten under förutsättning att undantaget avser att ge utrymme för ett *program*.

Sökbar text-tv

Med sökbar text-tv avses en sändning som är riktad till allmänheten och som huvudsakligen består av text, grafik eller stillbilder med eller utan ljud (3 kap. 1 § 16 p. radio- och tv-lagen). SVT har en gemensam sökbar text-tv-tjänst för SVT1, SVT2, SVTB/SVT24 och Kunskapskanalen och användningen avser både informationssidor och särskild programtextning för vissa program (Nordicom-Sveriges Mediebarometer 2010).

Enligt den tidigare radio- och TV-lagen (1996:844) krävdes det inte tillstånd för att sända sökbar text-tv eftersom man vid analog utsändning av marksänd tv använde den annars utnyttjade kapaciteten i det så kallade bildsläckningsintervallet. Sökbar text-tv sändes i samma tv-signal med den övriga tv-sändningen men eftersom tjänsten inte var tillståndspliktig omfattades den inte heller av vidareändningsplikten.

Sedan den 1 augusti 2010 krävs det tillstånd för att sända sökbar text-tv och villkor kan ställas upp om att tillståndshavaren ska sända sökbar text-tv i viss omfattning (4 kap. 2 § och 9 § 4 p. radio- och tv-lagen). Skälet för att tillstånd numera krävs är att den kapacitet som utnyttjas för sökbar text-tv i det digitala marknätet lika gärna kan användas för andra tv-sändningar. För att SVT och andra aktörer som fått tillstånd före den 1 augusti 2010 inte ska behöva upphöra med att sända sökbar text-tv har de rätt att sända sökbar text-tv i rimlig omfattning under återstoden av den aktuella tillståndsperioden (punkt 4 i övergångsbestämmelserna till radio- och tv-lagen).

Sökbar text-tv omfattas inte heller i dag av vidareändningsplikten eftersom denna plikt endast gäller för tv-sändningar. Sökbar text-tv är dock en naturlig del av SVT:s programutbud och nästan en fjärdedel av befolkningen använder sökbar text-tv en genomsnittlig dag. SVT:s sökbara text-tv vidareändras dessutom redan i dag av nätoperatörerna trots att de inte har någon uttrycklig skyldighet att göra det. Det kan också konstateras att den sökbara text-tv som för närvarande sänds av

SVT endast tar en liten kapacitet i anspråk, drygt en procent av hela SVT:s tillgängliga kapacitet i marknätet.

Sökbar text-tv är enligt vår mening en betydelsefull del i strävan att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning och bör därför omfattas av vidareändningsplikten.

Vidareändningsplikten gäller endast för tv-sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saklighet samt villkor om ett mångsidigt programutbud. Vi anser att det även bör krävas att sökbar text-tv har förenats med krav på opartiskhet och saklighet för att omfattas av vidareändningsplikten. Ett krav på ett mångsidigt programutbud gör sig däremot inte gällande på samma sätt för sökbar text-tv som för tv-sändningar eftersom utbudet i sökbar text-tv till den allra största delen består av nyheter och programinformation. Ett sådant krav bör därför inte införas för sökbar text-tv.

Yttrandefrihetsgrundlagen medger endast, som tidigare nämnts, att det i lag meddelas föreskrifter om vidareändningsplikt för *program*. Frågan är därför om sökbar text-tv kan ses som ett program i yttrandefrihetsgrundlagens mening. Med program avses innehållet i sändningarna och då även innehåll som består av enkla meddelanden. Sökbar text-tv är enligt radio- och tv-lagen en sändning som huvudsakligen består av text, grafik eller stillbilder med eller utan ljud. Redan det förhållandet talar för att sökbar text-tv kan anses vara ett program. Sökbar text-tv kan dessutom genom den digitala tekniken ha ett betydligt mer avancerat innehåll än enkla meddelanden och får därför anses omfattas av yttrandefrihetsgrundlagens programbegrepp. Detta innebär sammantaget att sökbar text-tv kan ses som ett program som dessutom behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. Yttrandefrihetsgrundlagen medger därför enligt vår mening en vidareändningsplikt även för sökbar text-tv.

Sökbar text-tv kan vara en egen programtjänst under förutsättning att det handlar om ett samlat utbud som sänds under en gemensam beteckning (3 kap. 1 § 12 p. radio- och tv-lagen). Ett programföretag kan också välja att sortera sin information på annat sätt och i anslutning endast till vissa program och inte under en gemensam beteckning. AV-utredningen menade att sökbar text-tv fungerar både som ett självständigt massmedium och som ett komplement till andra programtjänster och att det inte torde vara möjligt att dra någon gräns mellan olika funktioner. Man ansåg vidare att text-tv har en så nära anknytning till övriga tv-sändningar att den som har tillstånd att sända andra programtjänster bör ha möjlighet att i rimlig omfattning även sända sökbar text-tv.

Myndigheten delar AV-utredningens bedömning att det kan vara svårt att dra någon gräns mellan sökbar text-tv som en egen programtjänst och som ett komplement till andra programtjänster. Vi anser därför att alla typer av sökbar text-tv som sänds under krav på opartiskhet och saklighet bör omfattas av vidaresändningsplikten. I det följande avsnittet om tillgänglighetstjänster gör dock myndigheten bedömningen att det är tveksamt om tekniska tillgänglighetstjänster som ingår i sökbar text-tv kan anses omfattas av vidaresändningsplikten.

Det bör också slutligen anmärkas att SVT i dag inte sänder sökbar text-tv under krav på opartiskhet och saklighet. SVT:s sökbara text-tv kan därför enligt vår bedömning komma att omfattas av vidaresändningsplikt först i samband med nästa tillståndperiod som börjar den 1 januari 2014.

Tillgänglighetstjänster

Ett programföretag som sänder tv-program via marknät eller satellit är skyldigt att tillgängliggöra sina program för personer med funktionsnedsättning genom tillgänglighetstjänsterna textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik (5 kap. 12 § radio- och tv-lagen). Omfattningen av denna skyldighet beslutas av regeringen när det gäller public service-företagen och av Myndigheten för radio och tv när det gäller övriga svenska programföretag. Myndigheten för radio och tv fattade i juni 2011 ett beslut om tillgänglighet för de aktörer som inte finansieras av radio- och tv-avgiften. SVT:s och UR:s skyldigheter att tillgängliggöra sina program regleras i deras nuvarande tillståndsvillkor.

Skyldigheten att genom textning, tolkning med mera tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning har av regeringen bedömts vara tekniska hjälpmedel som inte påverkar innehållet i sändningarna (prop. 2009/10:115 s. 134). Programföretagens skyldighet att tillgängliggöra sina program motsvaras dock inte av någon uttrycklig bestämmelse om att nätoperatören ska vara skyldig att vidaresända dessa tillgänglighetstjänster.

Syftet med vidaresändningsplikten är, som tidigare har sagts, att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. Allmänheten består till en stor del av personer med funktionsnedsättning som är i behov av tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av innehållet i sändningarna. De tekniska hjälpmedlen är därför av stor betydelse för allmänhetens tillgång till allsidig upplysning. Dessa hjälpmedel bör därför enligt vår mening typiskt sett omfattas av vidaresändningsplikten.

Yttrandefrihetskommittén har i sitt delbetänkande *Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor* (SOU 2009:14 s. 273) behandlat frågan om tillgänglighetstjänster och menade att bestämmelserna om

vidaresändningsplikt i den dåvarande radio- och TV-lagen, innebar att de som har kabelnät som sitt huvudsakliga sätt att ta emot tv-sändningar var garanterade tillgång till SVT:s sändningar i nätet med den tillgänglighet för personer med funktionshinder som de förmedlade sändningarna hade.

Frågan är dock om tillgänglighetstjänsterna eller de tekniska hjälpmedlen i likhet med sökbar text-tv kan anses omfattas av yttrandefrihetsgrundlagens programbegrepp och därmed även av vidaresändningsplikten.

Tillgänglighetstjänsterna textning, tolkning och uppläst text och andra tillgänglighetstjänster med liknande teknik är, som tidigare har sagts, tekniska hjälpmedel som inte påverkar innehållet. Att förse program med sådana hjälpmedel så att även personer med funktionsnedsättning kan ta del av dem innebär ett mervärde för dessa personer men medför i sig inget tillägg eller mervärde i form av programinnehåll. Vi anser därför att det är tveksamt om tekniska tillgänglighetstjänster kan anses omfattas av yttrandefrihetsgrundlagens programbegrepp som avser innehåll. Eftersom en inskränkning, genom en vidaresändningsplikt, av etableringsfriheten för trådsändningar endast kan göras för program är det därför också tveksamt om vidaresändningsplikten omfattar sådana tjänster. Detta gäller samtliga tekniska tillgänglighetstjänster oavsett om dessa sänds via sökbar text-tv eller på annat sätt.

De tillgänglighetstjänster som SVT har försett sina program med vidaresänds dock i dag, som myndigheten har uppfattat det, av nätoperatörerna. En tillgänglighetstjänst är dessutom så intimt förknippad med en programtjänst, till vissa delar är de helt oskiljaktiga, att det finns all anledning att tro att de kommer att vidaresändas även i framtiden, vilket också synes ha förutsatts av Yttrandefrihetskommittén. Om en nätoperatör, mot förmodan, skulle komma att välja att inte vidaresända en tillgänglighetstjänst bör dessutom rättstillämpningen kunna ge närmare svar på frågan om en sådan tjänst omfattas av vidaresändningsplikten.

Mot den bakgrunden och med hänsyn till den tekniska utvecklingen, som ständigt innebär en utveckling av olika typer av tillgänglighetstjänster, anser vi att man bör avvakta med en reglering om vidaresändningsplikt för tekniska tillgänglighetstjänster.

Bör man i övrigt reglera vilka andra tilläggstjänster än sökbar text-tv som ska omfattas av vidaresändningsplikten?

Radio- och TV-lagsutredningen behandlade vidaresändningspliktens omfattning i sitt delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109 s. 82 f.) och ansåg att det var uppenbart att vidaresändningsplikten ska omfatta digitala tilläggstjänster men att

det var lika klart att alla tjänster som ett programföretag kan tänkas erbjuda tittarna inte bör falla inom denna plikt. Utredningen menade att det många gånger kan vara en grannliga uppgift att i det enskilda fallet avgöra om en viss tjänst ska anses omfattas av vidareändningsplikt eller inte men att det inte lämpar sig att i lag mer detaljerat ange kriterier för bedömningen. I stället ansåg utredningen att det får överlämnas till rättstillämpningen att närmare fastställa gränsdragningen mellan de tilläggstjänster som omfattas respektive faller utanför vidareändningsplikten. Radio- och TV-verket instämde i sin rapport *Vidareändningsplikt i kabelnät*, december 2008, i bedömningen att tilläggstjänster som har direkt anknytning till ett tv-program bör omfattas av vidareändningsplikten och att det i takt med den tekniska utvecklingen kommer att uppkomma frågor om en viss tjänst omfattas av vidareändningsplikt eller inte. I likhet med utredningen gjorde verket den bedömningen att frågan inte bör lösas genom lagstiftning utan i rättstillämpningen men att gränsdragningsfrågorna kan komma att bli komplicerade och resurskrävande.

Vi har i det föregående avsnittet gjort bedömningen att en tilläggstjänst måste falla in under begreppet program för att tjänsten också ska kunna omfattas av vidareändningsplikten och bland annat därför ansett att man bör avvakta med en reglering av tillgänglighetstjänsterna. Det är därför enligt vår mening inte heller lämpligt att reglera vilka övriga tilläggstjänster, utöver sökbar text-tv, som ska omfattas av vidareändningsplikten. Till detta kommer att det är påfallande oklart vilka olika former av tilläggstjänster, särskilt vad avser andra tilläggstjänster än sökbar text-tv och tillgänglighetstjänster, som kan komma att bedrivas i framtiden.

10.4 Fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna

Vår bedömning: Upphovsrättslagstiftningen anger tydligt att det är den som vidareänder en samtidig ursprunglig tv-sändning, det vill säga nätoperatören, som har ansvaret för att se till att förutsättningarna för en vidareändning enligt upphovsrättslagen är uppfyllda. SVT bör dock enligt myndighetens mening principiellt sett ta en mer aktiv del i hanteringen av de upphovsrättsliga kostnaderna vid en vidareändning. Det kan ske genom att man i SVT:s anslagsvillkor bland annat ställer krav på att SVT verkar för att rättigheterna vid vidareändning i så stor utsträckning som möjligt klareras av SVT och att SVT aktivt tar del i förhandlingarna om avtalslicens mellan nätoperatörerna och Copyswede. De ökade kostnader som detta kan medföra för SVT bör finansieras genom en ökad medelstildelning från rundradiokontot.

10.4.1 Inledning

Den som sänder tv-program till allmänheten måste som tidigare har sagts ha tillstånd för det utnyttjande av annans upphovsrätt som sker genom sändningarna. Rättighetshavarna har rätt till ersättning både för den ursprungliga sändningen, som exempelvis sker via marknätet, och för den samtidiga vidareändningen av tv-programmet, som exempelvis kan ske via ett traditionellt kabelnät. Upphovsrättslagstiftningen kräver att nätägaren antingen har tecknat en avtalslicens som ger rätt att utnyttja rättigheterna i samband med vidareändningen, eller att programföretaget - utöver de rättigheter som krävs för ursprungssändningen - även förvärvat rättigheterna till vidareändning och kan överlåta dessa till nätägaren. Regleringen av avtalslicens och andra bestämmelser i upphovsrättslagen som har betydelse i sammanhanget har behandlats i avsnitt 4.4.

Det ingår inte i vårt uppdrag att ifrågasätta grunden för upphovsrättsersättningen eller att föreslå ändringar i den delen. I uppdraget ingår i stället att göra överväganden när det gäller fördelning av de upphovsrättsliga kostnader som uppstår vid vidareändning och vid behov lämna förslag till förändringar. I det följande, under rubriken *Bakgrund*, beskrivs på vilket sätt de upphovsrättsliga kostnaderna har fördelats fram tills i dag. Under rubriken *Övervältring av*

upphovsrättskostnaderna redogörs dels för vad som har ansetts vara gällande rätt när det gäller möjligheten till övervältring av upphovsrättskostnaden till hushållen, dels vilken lösning frågan har fått i praktiken. Vi redogör slutligen för vår bedömning av fördelningen av upphovsrättskostnaderna under rubriken *Överväganden*.

10.4.2 Bakgrund

Inledningsvis begärdes inte någon upphovsrättsersättning

Sedan början av 1980-talet har kabel-tv varit den vanligaste mottagningsformen för tv i flerfamiljshus. Bestämmelserna om vidareändningsplikt infördes i svensk rätt den 1 januari 1986 då lagen om lokala kabelsändningar trädde i kraft. Vid denna tid begärde upphovsrättsorganisationen Copyswede inte någon ersättning för de vidareändningspliktiga sändningarna. Copyswede hade fattat ett principbeslut om att inte begära sådan ersättning (SOU 1984:65 s. 403).

Vid införandet av lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten som trädde ikraft den 1 januari 1992 angav regeringen att det saknades anledning att reglera de upphovsrättsliga aspekterna i lag så länge upphovsrättsorganisationerna avstod från att begära ersättning för vidareändningen. Regeringen uttryckte att om det mot förmodan skulle visa sig att upphovsrättsorganisationerna skulle frångå sina tidigare principbeslut att inte kräva sådan ersättning skulle saken naturligtvis komma i ett annat läge (prop. 1991/92:53 s. 38).

I den tidigare gällande radio- och TV-lagen (1996:844) fanns ursprungligen inte heller någon bestämmelse som behandlade förhållandet mellan vidareändningsplikten och upphovsrätten. När det 1999 infördes digital marksänd tv i Sverige gjordes vissa ändringar i radio- och tv-lagen gällande vidareändningsplikten. Vid beredningen av lagstiftningsärendet uttalade Lagrådet att det då inte fanns anledning att ta ställning till upphovsrättsliga frågor. Lagrådet ansåg att det fick ankomma på de programföretag vilkas program skulle omfattas av sändningsplikten att se till att vidareändningen av dessa inte kom i konflikt med upphovsrättsliga regler. Lagrådet konstaterade också att det ditintills inte hade uppstått några problem i den praktiska tillämpningen på området (Lagrådets yttrande 1998-06-10 s. 7, bilagt prop. 1997/98:184).

När Radio- och TV-lagsutredningen 2003 presenterade sitt betänkande *Must carry* (SOU 2003:109) framkom dock att Copyswede avsåg att ställa krav på ersättning enligt upphovsrättslagen för all vidareändning, även sådan som omfattas av vidareändningsplikten. Mot den bakgrunden lämnade Radio- och TV-lagsutredningen förslag när det gällde fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna. Utredningen fann att det i enlighet med bestämmelserna i

upphovsrättslagen i första hand ankom på nätoperätören att bära kostnaderna för rättighetsersättningen. Eftersom en sådan ordning i vissa fall kunde få allvarliga ekonomiska konsekvenser föreslog utredningen att kabeloperätören borde ha rätt till skälig ersättning från programföretaget om vidareändningsplikten annars skulle bli orimligt betungande. Enligt utredningens förslag skulle den tidigare tillståndsmyndigheten Radio- och TV-verket på särskild begäran kunna besluta om fördelning av kostnaderna för det fall parterna inte kunde komma överens (se SOU 2003:109 s. 100). Regeringen ansåg dock att lagstiftningslösningar borde övervägas först om mer allvarliga missförhållanden uppstod (prop. 2004/05:105 s. 31).

I dag råder en situation där det överlämnas till SVT, nätoperätörerna och Copyswede, att i fri förhandling lösa frågan om fördelningen av upphovsrättskostnaderna.

En närmare beskrivning av vad olika utredningar uttalat i frågan om fördelningen av upphovsrättskostnaderna finns i avsnitt 5.4.

Copyswede begär upphovsrättsersättning och ingår avtal med SVT

I juni 2005 tydliggjordes genom en ändring i den då gällande radio- och tv-lagen att vidareändningsplikten endast gäller om förutsättningarna för vidareändning enligt upphovsrättslagen är uppfyllda. Med motiveringen att frågan i första hand borde regleras genom avtal mellan berörda parter avstod regeringen från att föreslå särskilda bestämmelser som reglerade kostnadsansvaret (prop. 2004/05:105).

Sedan Copyswede framställt krav på upphovsrättsersättning ingick upphovsrättsorganisationen ett avtal med SVT som gällde från och med den 1 juli 2005 och sträckte sig till och med den 31 januari 2009. Avtalet innebar att SVT betalade upphovsrättsersättningarna för de SVT-program som kabel-tv-operätörerna vidareände.

Lång avtalslös period

När avtalet mellan SVT och Copyswede löpte ut förde SVT fram att programföretaget inte längre var part gentemot Copyswede och att det inte heller ankom på SVT att betala kostnaden för upphovsrättsersättningen. Copyswede riktade därför i stället kraven mot nätoperätörerna, vilka inte heller ansåg sig vara förhandlingsparter. Detta resulterade i att det under perioden den 1 februari 2009 till den 18 augusti 2010 pågick förhandlingar mellan Copyswede, SVT och nätoperätörerna om fördelning av upphovsrättskostnaderna. Det innebar i sin tur att det under cirka ett och ett halvt år rådde ett avtalslöst tillstånd.

Nu gällande avtal som Copyswede ingått med nätoperatörerna

Sedan regeringen utsett en medlare kom berörda aktörer i oktober 2010 slutligen fram till ett avtal om fördelningen av upphovsrättskostnaderna för vidareändning av SVT:s programtjänster i de trådbundna näten. Avtalsparterna var Copyswede å ena sidan och nätoperatörerna å andra. Avtalet innehåller en retroaktiv förpliktelse för nätoperatörerna att utge en ersättning till rättighetshavarna som motsvarar 80 öre per hushåll och månad för perioden den 1 februari 2009 till och med den 18 augusti 2010. Dessutom reglerar avtalet perioden den 19 augusti 2010 till och med den 31 januari 2012 för vilken motsvarande upphovsrättskostnad uppgår till 1,06 kronor per hushåll och månad. I dessa ersättningsnivåer ingår inte ersättning för SVT:s egna rättigheter för vidareändning av programtjänsterna eftersom SVT inte har gjort anspråk på sådan ersättning.

För tiden efter den 31 januari 2012 finns det i dag inte något avtal eller annan reglering som styr hur upphovsrättskostnaderna ska fördelas.

10.4.3 Övervältring av upphovsrättskostnaderna

Inledning

Av radio- och tv-lagen följer att vidareändningarna ska kunna tas emot utan kostnad för själva mottagningen. Nätoperatören får därför inte ta ut någon avgift från de hushåll som endast vill ha tillgång till de programtjänster som omfattas av vidareändningsplikten. Med hänsyn till att vidareändningsplikten är en inskränkning i operatörernas rätt att förfoga över sina nät har det dock ansetts rimligt att operatörerna har rätt till ersättning för sina kostnader för att möjliggöra distribution av de aktuella programtjänsterna. Som det tidigare har redogjorts för i avsnitt 4.3.2 anses nätoperatörerna enligt denna praxis kunna debitera hushållen för anläggnings- och driftskostnader.

Frågan är om upphovsrättsersättningen kan ses som en anläggnings- eller driftskostnad eller annars som en sådan kostnad som är nödvändig för distributionen och som därmed skulle kunna övervältras på hushållen. Den har inte prövats i något enskilt fall av vare sig tidigare Radio- och TV-verket eller Myndigheten för radio och tv. Bestämda uttalanden, se nedan under rubriken *Tidigare utredning*, har dock förts fram i utredningssammanhang om att det inte finns och inte bör finnas en generell rätt till övervältring av upphovsrättskostnader på hushållen.

Tidigare utredning

Frågan om rätten att övervältra upphovsrättskostnaden på hushållen behandlades av Radio- och TV-lagsutredningen i betänkandet Must carry (SOU 2003:109 s.102 ff). Utredningen konstaterade inledningsvis att det råder ett förbud mot att en

nätoperatör övervältrar kostnader för vidareändning på abonnenterna. Detta motiverades främst, menade utredningen, av att ett av de grundläggande syftena med vidareändningsskyldigheten är att kabelanslutna hushåll inte ska behöva betala extra för ett utbud som är fritt tillgängligt för andra hushåll och som de redan betalt för genom tv-avgiften. Bland flera skäl att inte tillåta en övervältring anfördes vidare att det i de flesta fallen inte är hushållen själva utan fastighetsägaren som valt att ansluta fastigheten till ett kabel-tv-nät.

Utredningen pekade visserligen på två argument för att öppna upp en möjlighet för övervältring av kostnader på hushållen som fortfarande skulle kunna vara gällande. Det ena var att det sannolikt skulle bli fråga om en förhållandevis liten kostnad för det enskilda hushållet. Det andra var att det i vissa fall, såsom i till exempel villaområden, kan vara så att hushållen själva varit aktiva för att få till stånd en kabelanslutning.

Radio- och TV-lagsutredningens slutsats var dock att övervägande skäl talade för att huvudregeln bör vara att nätoperatören ensam får stå för även de kostnader avseende ersättning enligt upphovsrättslagen som vidareändningsplikten föranleder. I förslaget rymdes en möjlighet för Radio- och TV-verket att kunna meddela dispens från kravet att vidareändningen skulle vara gratis för hushållen i mer sällsynta fall då det skulle kunna framstå som rimligt att även till kabelnätet anslutna hushåll tvingas bidra till de rättighetsersättningar som nätoperatören måste utge. Det exempel som utredningen gav på ett sådant undantagsfall var att det i samband med att ett kabelnät anläggs i ett egnahemsområde träffas en överenskommelse med samtliga anslutna hushåll om att operatören ska ha rätt att ta ut en avgift för upphovsrättskostnaden.

Vad har hänt i praktiken?

Som redogjorts för ovan innebär det nu gällande avtalet mellan Copyswede och nätoperatörerna att det är operatörerna som ska bära kostnaderna för upphovsrättsersättning. Under arbetet med den här rapporten har det framkommit att operatörerna i mycket hög grad i praktiken övervältrar sina kostnader för upphovsrättsersättningen. Det är i första hand inte fråga om övervältring direkt till slutkund, utan en övervältring till fastighetsägarna. Såväl nätoperatörerna som SVT och Copyswede är av uppfattningen att en sådan hantering är förenlig med reglerna om vidareändningsplikt.

Enligt Hyresgästföreningen och SABO kompenserar fastighetsägarna för dessa ökade kostnader genom att i motsvarande mån höja hyror eller skära ner på fastighetsunderhåll. Därmed, menar Hyresgästföreningen och SABO, är det hushållen som betalar för operatörernas upphovsrättskostnader. Antingen sker det direkt genom att fastighetsägarens ökade kostnader får genomslag på hushållens

räkningar för hyra eller tv-utbud eller indirekt genom att fastighetsägaren avstår från att bedriva skötsel och underhåll på det sätt som annars hade varit möjligt.

10.4.4 Överväganden

Vår utgångspunkt

Det bör inledningsvis framhållas att upphovsrättslagstiftningen tydligt pekar ut att det är den som vidareänder en samtidig ursprunglig tv-sändning som har ansvaret för att se till att förutsättningarna för en vidareändning enligt upphovsrättslagen är uppfyllda. Ansvaret innebär en skyldighet att se till att det finns nödvändiga tillstånd för vidareändningen och att de upphovsrättsliga frågorna är lösta. De som bedriver vidareändningarna är nätoperatörerna. Vår utgångspunkt är därför, i linje med upphovsrättslagstiftningen och vad den tidigare Radio- och TV-lagsutredningen fört fram, att det är nätoperatörerna som har skyldigheten att se till att de upphovsrättsliga förutsättningarna för vidareändningen är uppfyllda.

Med den utgångspunkten skulle en inte alltför långtgående slutsats vara att nätoperatörerna också bör vara ensamansvariga för den kostnad som uppkommer till följd av de upphovsrättsliga tillstånden. En sådan ordning råder också i dag genom det avtal mellan Copyswede och operatörerna som löper fram till och med januari 2012. Det finns dock, bland annat mot bakgrund av en del synpunkter som operatörerna har fört fram under myndighetens arbete med uppdraget, skäl att diskutera frågan om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna för en vidareändning. Frågan är om de synpunkter som operatörerna har fört fram, tillsammans med främst de synpunkter som SVT och Copyswede har lämnat in till myndigheten, gör att det finns tillräckliga skäl att överväga en lösning i fråga om fördelningen av upphovsrättskostnaderna vid en vidareändning där SVT får stå för hela eller delar av dessa kostnader.

I de följande avsnitten redogör myndigheten för de skäl som talar såväl för som mot att SVT ska ta hela eller delar av den upphovsrättsliga kostnaden för en vidareändning. Vi gör också en bedömning av vad som skulle kunna vara en fortsatt väg framåt i frågan. Vi inleder dock, under rubriken *Den nuvarande ordningen kan ifrågasättas*, med en bedömning om man bör hålla fast vid eller överge den nuvarande ordningen.

Den nuvarande ordningen kan ifrågasättas

Den nuvarande regleringen av vidareändningsplikten innebär att det till viss del överlämnas till SVT, nätoperatörerna och Copyswede att själva, avtalsvägen, lösa frågan om upphovsrättskostnaderna. Detta lämnar utrymme åt SVT och nätoperatörerna att komma överens om en fördelning av den ersättning som ska ges till bland andra Copyswede för vidareändningen. En utgångspunkt för sådana

överenskommelser är, som tidigare har redogjorts för, att nätoperatorerna måste ha de rättigheter som krävs för att få vidareända. Om inte nödvändiga tillstånd finns gäller inte vidareändningsplikten och en vidareändning kan innebära ett upphovsrättsintrång. SVT har i det sammanhanget gjort tydligt att bolaget avstår från anspråk beträffande egna och eventuellt förvärvade rättigheter till vidareändning som sker till följd av vidareändningsplikt. En kostnadsfördelning kan därför påverkas av i vilken utsträckning SVT väljer att också förvärva rättigheterna till vidareändning.

Om en förhandling om villkoren för utnyttjande av rättigheterna till vidareändning blir resultatlösa tillämpas den så kallade medlingslagen (lagen (1980:612) om medling i vissa upphovsrättsvister). En förhandling, med en förlikningsman, enligt medlingslagen utgör dock ingen garanti för att en överenskommelse nås. Om medlingen inte leder till något avslut och om parterna inte heller är överens om att låta saken avgöras i ett skiljedomsförfarande ska förlikningsmannen anmäla förhållandet till regeringen. Varken regeringen eller någon annan har dock någon rättslig möjlighet att tvinga fram en avtalslösning. Medlingslagen kan inte heller tillämpas för att nå en lösning vad gäller fördelningen av de kostnader som uppkommer till följd av att nätägaren tecknat en avtalslicens.

Det finns enligt myndighetens mening generellt sett uppenbara fördelar med en reglering av upphovsrättsfrågan som ger utrymme för avtalslösningar utan närmare styrning från det allmännas sida. En sådan reglering är flexibel och ger parterna en möjlighet att ta hänsyn till marknadens särskilda villkor som kan förändras över tid. Det har också visat sig att SVT och nätoperatorerna historiskt sett, genom att SVT betalade upphovsrättsersättningen för vidareändningar i kabelnät mellan 2005 och 2009 för att säkra vidareändningslagstiftningen och för att få in sina nya nischkanaler i de stora kabelnäten, har delat på ansvaret för rättighetsklareringen.

Den nuvarande regleringen som uttryckligen anger att sändningsplikten bara gäller om förutsättningarna för vidareändning enligt upphovsrättslagen är uppfyllda förutsätter dock att avtal verkligen kommer till stånd. De förhandlingar som har förts mellan nätoperatorerna och Copyswede har kunnat avslutas först efter inblandning av en av regeringen utsedd medlare. SVT har inte heller visat något intresse av att på frivillig väg bidra till en lösning. Vi anser därför att den nuvarande ordningen kan ifrågasättas och kan inte, mot bakgrund av parternas bristande vilja att lösa frågan på frivillig väg, annat än instämma i bedömningen att det är otillfredsställande att vidareändningsplikten är beroende av parternas förmåga att ingå avtal. I en situation där inget avtal nås kan de kabelanslutna hushållen komma att förlora tillgången till SVT:s utbud. Det är naturligtvis

oacceptabelt. Med hänsyn till den bedömningen anser vi att man bör överväga att överge den nuvarande ordningen och att man i stället bör överväga något annat sätt att reglera ersättningsfrågan.

Vad talar för och mot att nätoperatörerna ensamma bör stå de upphovsrättsliga kostnaderna vid en vidareändring av SVT:s programtjänster?

Det bör inledningsvis och återigen framhållas att det enligt upphovsrättslagen är nätoperatörerna som har skyldigheten att se till att de upphovsrättsliga förutsättningarna för vidareändringen är uppfyllda och att de därför även naturligen bör stå för den kostnad som uppkommer till följd av vidareändringen. Varje annan ordning måste ses som ett relativt stort avsteg från en grundläggande upphovsrättslig princip. Det kan dessutom diskuteras om inte SVT:s utbud är en så viktig del av utbudet i ett kabelnät att operatörerna, i en situation där det inte funnits någon vidareändringsplikt, hade varit villiga att betala för att kunna vidareända det utbudet.

Samtidigt kan det naturligtvis framstå som tveksamt att nätoperatörerna ska behöva betala upphovsrättsersättning för sådana vidareändringar som de tvingats till. Detta särskilt som vidareändringsplikten också innebär att deras möjligheter att fritt förfoga över sina nät tas i anspråk, vilket kan leda till inkomstbortfall för bland annat det förhållandet att nätkapaciteten inte fullt ut kan utnyttjas på kommersiella villkor. Ett problem som nätoperatörerna dessutom har lyft fram med den nuvarande ordningen är att de, till skillnad från vad som gäller för SVT, saknar insyn i omfattningen och användningen av rättigheterna för de program som vidareändras. Vi har förståelse för operatörernas invändning om att det kan leda till ett sämre förhandlingsläge för operatörerna än för SVT. SVT är dessutom enligt operatörerna det enda programföretaget som inte klarerar för de upphovsrättsliga kostnaderna för distribution via trådnät. Man kan också till detta lägga det förhållandet att kravet på upphovsrättsersättning i samband med vidareändring typiskt sett riskerar att bidra till ojämlika konkurrensförhållanden mellan de olika sändningsformerna för tv.

Alla dessa olika omständigheter måste, om man anser att nätoperatörerna ska stå för den upphovsrättsliga ersättningen vid vidareändring, prövas mot USO-direktivets krav på öppenhet och proportionalitet. Det är, enligt vår mening, inte helt orimligt att föreställa sig att ersättningsfrågan kan påverka bedömningen av dessa krav. Samtidigt måste man vid en sådan prövning lägga in den omständigheten att den svenska vidareändringsplikts utformning präglas av öppenhet och är begränsad till att endast avse SVT:s sändningar och inte några sändningar från andra och kommersiella programföretag.

Vad talar för och mot att SVT tar del av de upphovsrättsliga kostnader som uppstår vid en vidareändring av SVT:s programtjänster?

Flera av de förhållanden som har lyfts fram för och mot en ordning där nätoperatörerna ensamma bör stå för upphovsrättskostnaderna vid vidareändring är också relevanta för frågan om i stället SVT bör stå för dessa kostnader. Man kan därför hävda att det är naturligt att SVT står för dessa kostnader eftersom det är SVT, och inte nätoperatörerna, som har den närmare insynen i omfattningen och användningen av rättigheterna för de program som vidareändras. SVT har också ett betydande intresse av att hela den svenska befolkningen kan ta del av SVT:s utbud.

Under vår utredning har det dessutom framkommit att de hushåll som tar emot SVT:s sändningar via tråd i praktiken direkt eller indirekt får en ökad kostnad till följd av de upphovsrättskostnader som uppkommer vid vidareändring. Enligt myndighetens uppfattning finns det en påtaglig obalans i att trådslutna hushåll som betalar radio- och tv-licens belastas för dessa kostnader, samtidigt som medel från licensen används för klarering av rättighetskostnader som uppkommer då programmaterial distribueras över andra plattformar.

Det som talar mot att SVT ska svara för upphovsrättskostnaden är i först hand att det är nätoperatörerna som har det upphovsrättsliga ansvaret för att se till att förutsättningarna enligt upphovsrättslagen är uppfyllda. SVT har därför inte, som upphovsrättslagen ser ut i dag, typiskt sett något rättsligt ansvar över huvud taget för att lösa frågan om den upphovsrättsliga ersättningen vid en vidareändring. Vidare är det inte, som SVT har anfört, SVT:s uppdrag att vidareända programtjänster. I stället går SVT:s uppdrag ut på att bedriva ursprungliga egensändningar. Orsaken till att vidareändringsplikten infördes var dessutom det förhållandet att operatörernas kabelnät medförde att de blev den enda programkällan och att den direkta förbindelsen mellan SVT och hushållen i flerfamiljshus via centralantenn upphörde. Ytterligare en invändning som kan anföras mot att SVT ska stå som ansvarig för upphovsrättskostnaderna är därför att det kan sättas ifråga om SVT ska behöva betala ersättning för ett kommersiellt förfogande som inte är en nödvändig länk mellan SVT och dess publik. I detta sammanhang har SVT särskilt lyft frågan om en ordning där SVT står för upphovsrättsersättningen skulle kunna medföra att det blir fråga om ett sådant indirekt statsstöd till operatörerna som är oförenligt med EU-rätten. Under följande rubrik redogör vi därför för vår syn på den frågan.

Kan en ordning där SVT står för upphovsrättskostnaderna innebära ett otillåtet statsstöd?

Bestämmelserna om statsstöd i den konsoliderade versionen av EU- och EUF-fördragen finns i artiklarna 107 – 109. De har till syfte att förhindra att konkurrensförhållandena inom unionen förvanskas genom att medlemsstaterna

ekonomiskt gynnar vissa företag eller viss produktion. Särskilda regler har dock antagits för statsstöd inom sektorerna för audiovisuell produktion och radio- och tv-sändningar. I det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt hörande protokollet om systemet för radio och tv i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna anges att bestämmelserna i fördragen inte ska påverka medlemsstaternas behörighet att svara för finansiering av radio- och tv i allmänhetens tjänst i den utsträckning som denna finansiering beviljas radio- och tv-organisationerna för att de ska utföra det uppdrag att verka i allmänhetens tjänst som har tilldelats dem, utformats och organiserats av varje medlemsstat och i den utsträckning som finansieringen inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom unionen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset, varvid kravet på att utföra uppdraget att verka i allmänhetens tjänst ska beaktas.

Till att börja med kan det konstateras att Förstainstansrätten i de förenade målen T-309/04, T-317/04, T-329/04 och T-336/04 har uttalat, att ett system där en skyldighet att betala licensavgift följer av innehavet av en radio- eller tv-apparat och där storleken av avgiften bestäms av en statlig myndighet medför att de medel som flyter in från licensavgifterna utgör statliga medel.

Vidare har EG-domstolen i det så kallade Altmark-målet (C-280/00 Altmark Trans GmbH och Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH) fastställt de villkor som ska vara uppfyllda för att en ersättning till offentliga tjänster inte ska betraktas som ett statligt stöd. Av betydelse är bland annat om det mottagande företaget ålagts klart definierade public service-skyldigheter, om ersättningen beräknats utifrån i förväg fastställda parametrar samt om ersättningen överstiger eller understiger vad som krävs för att täcka alla eller delar av de kostnader som uppkommit i samband med public service-skyldigheterna, med hänsyn tagen till de intäkter som då erhållits och till en rimlig vinst.

Om man utgår från att nätoperatörerna är ett sådant mottagande företag som anges i EG-domstolens praxis och att de skulle ta mot medel från SVT för vidareändningen bör vidareändningsplikten, som motiveras av allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning, kunna betraktas som en public service-skyldighet. Denna skyldighet kan dessutom, som myndigheten finner i avsnitt 10.5, ses som klart definierad. Ersättningen för upphovsrättskostnaderna kan vidare anses ha beräknats utifrån en klar reglering i upphovsrättslagen och kan också typiskt sett anses täcka endast en del av kostnaderna för nätoperatörernas vidareändningar. Under dessa omständigheter har myndigheten svårt att se att en ordning där SVT står för upphovsrättsersättningen skulle kunna medföra ett indirekt stöd till nätoperatörerna i strid med EU:s regler om statsstöd. Det kan

också anmärkas att SVT tidigare har ansett sig kunna stå för upphovsrättsersättning trots bestämmelserna om otillåtet statsstöd.

SVT bör enligt myndighetens mening principiellt sett ta en mer aktiv del i hanteringen av de upphovsrättsliga kostnaderna vid en vidareändning Myndigheten har mot bakgrund av de skäl som lyfts fram för olika sätt att se på om även SVT principiellt sett borde ta del av de upphovsrättsliga kostnader som uppstår vid en vidareändning, funnit anledning att överväga en lösning där nätoperatörerna i vart fall inte bör svara för dessa kostnader i den utsträckning som sker i dag.

Det finns främst två skäl för den bedömningen. Det ena skälet är att SVT, till skillnad från nätoperatörerna, har den närmare insynen i omfattningen och användningen av rättigheterna för de program som vidareändras. Det innebär i sin tur att SVT har betydande fördelar jämfört med nätoperatörerna i avtalsförhandlingarna med rättighetshavarna. SVT förhandlar också om rättigheterna när det gäller andra plattformar för tv-sändningar. Sammantaget borde detta leda till betydligt bättre förutsättningar för att nivån på upphovsrättsersättningen blir rimlig, vilket vi utgår från inte kan vara annat än av ett allmänt intresse. Det andra skälet tar sin utgångspunkt i en grundläggande uppfattning om att de svenska hushållen så långt som möjligt ska kunna ta del av SVT:s utbud på liknande villkor oberoende av om de tittar på tv via marknätet, satellit eller tråd. Det är inte tillfredsställande att ett trådslutet hushåll som har betalat radio- och tv-avgiften även ska behöva vara med och dela på kostnaderna för rättigheterna vid vidareändringarna av SVT. Det skulle i och för sig kunna övervägas att införa ett tydligt förbud mot en övervältring av kostnaderna för vidareändring på hushållen. En sådan ordning skulle dock riskera att påverka den proportionalitetsbedömning som ska göras enligt USO-direktivet.

Vilka krav kan och bör då ställas på SVT?

Den första frågan som man bör ställa sig är om man lagstiftningsvis bör införa ett krav på SVT:s delaktighet i klareringen av de upphovsrättsliga kostnaderna vid en vidareändring. Som vi tidigare har angett ingår det dock inte i vårt uppdrag att överväga ändringar av upphovsrättslagen och det kan även anmärkas att regeringen tidigare har ansett att det saknas förutsättningar för att ändra de upphovsrättsliga reglerna på området (prop. 2004/05:105, s. 31.). Man skulle också kunna överväga att införa Radio- och TV-lagsutredningens förslag i betänkandet *Must carry* (SOU 2003:109) som innebar att nätoperatören borde ha rätt till skälig ersättning från programföretaget om vidareändringsplikten annars skulle bli orimligt betungande. Förslaget möttes dock av kritik från de flesta av remissinstanserna och myndigheten anser att det kan ifrågasättas om inte en sådan

lösning skulle komma att bli svåradministrerad, oförutsägbar och leda till att den låsta situationen som råder i dag mellan SVT och nätoperatörerna vidmakthålls.

Ett sätt att minska nätoperatörernas upphovsrättsliga kostnader skulle kunna vara att ge SVT ett ansvar för att direkt genom avtal med de relevanta upphovsmännen klarera rätten till vidareändningen av SVT:s programtjänster. Problemet med ett sådant ansvar är att det finns praktiska svårigheter för SVT att nå överenskommelser som täcker samtliga rättigheter eftersom det inte är möjligt för SVT att teckna en avtalslicens med Copyswede som också omfattar vidareändning. Den lösning som tillämpades mellan åren 2005 och 2009 innebar dock att Copyswede lät nätoperatörerna teckna en avtalslicens om rättighetsutnyttjande utan villkor om betalning samtidigt som SVT åtog sig att betala för operatörernas rättighetsutnyttjande. Det bör utöver detta framhållas att det typiskt sett, mot bakgrund av upphovsrättslagen, finns svårigheter, i vart fall genom en lagreglering, med att hindra SVT från att göra sina egna och förvärvade rättigheter gällande även mot nätoperatörerna.

Det bör dock ändå kunna krävas av SVT att programföretaget verkar för att rättigheterna vid vidareändning i så stor utsträckning som möjligt klareras i ett tidigt skede, mellan upphovsmännen och SVT. Det bör även kunna ställas krav på ett aktivt handlande från SVT:s sida i en förhandling mellan nätoperatörerna och Copyswede om en avtalslicens. Dessa krav kan lämpligen anges i SVT:s anslagsvillkor och följas upp av granskningsnämnden för radio och tv i dess årliga bedömning av hur SVT har uppfyllt public service-uppdraget.

De så kallade anslagsvillkoren är villkor som anges i samband med medelstildelningen till public service-företagen. Det är inte helt klart vilka slag av villkor som kan ställas upp i dessa anslagsvillkor. Det torde dock, trots upphovsrättslagens utformning, finnas en möjlighet att som ett villkor för medelstildelningen även överväga ett krav på SVT att inte begära ersättning för förvärvade rättigheter av nätoperatörerna. Det skulle dessutom endast återspegla den ordning som SVT i dag frivilligt har anslutit sig till. Klart är dock att anslagsvillkoren måste ha stöd i allmänna riktlinjer som på förslag av regeringen beslutas av riksdagen.

Vi gör under rubriken *Särskilt om finansieringen av SVT:s kostnader* en bedömning av hur kostnaderna för SVT:s klareringar bör finansieras.

En modell med ett delat ansvar

Att SVT aktivt ska delta i och verka för en klarering av rättigheterna för vidareändning i trådnät får i praktiken den effekten att det uppstår ett delat ansvar mellan SVT och nätoperatörerna. Det delade ansvaret kan beskrivas så att

det i ett första skede ankommer på SVT att klarera rättigheterna i så stor utsträckning som möjligt. Eftersom nätoperatörerna har det yttersta ansvaret för att det finns nödvändiga tillstånd för vidareändning, ankommer det dock på operatörerna, med aktivt stöd av SVT och dess insyn i relevanta rättigheter, att slutligen klarera rättigheterna i den utsträckning SVT inte har klarerat dessa.

Vilka utmaningar finns i en modell med delat ansvar?

En allmän invändning som kan riktas mot det delade ansvaret är att det ställer krav på SVT och nätoperatörerna att arbeta gemensamt, trots de samarbetsproblem som hitintills har förelegat. Det ställer också krav på att Copyswede medverkar till att SVT kan bidra till att klarera rättigheterna för vidareändning. Vår bedömning är dock att ansvarsområdena kan göras tydliga och att syftet och fördelarna med modellen som bland annat borde underlätta kommande förhandlingar, måste anses stå klara för alla aktörer.

Hur påverkas hushållen?

Den delade modellen kommer direkt eller indirekt att påverka hushållen på två sätt. Det beror på att kostnaderna för upphovsrättsersättningen kan uppkomma dels när nätoperatörerna tecknat avtalslicens, dels när SVT klarerat rättigheterna i ett tidigare skede.

När det gäller SVT:s kostnader finansieras dessa gemensamt av samtliga hushåll som betalar radio- och tv-avgiften. Vi återkommer till detta under rubriken *Särskilt om finansieringen av SVT:s kostnader*.

I fråga om nätoperatörernas upphovsrättskostnader gör vi följande överväganden. I den mån SVT inte redan har klarerat rättigheterna uppkommer en upphovsrättskostnad för nätoperatörerna. Enligt vår bedömning måste denna upphovsrättskostnad redan i dag kunna ses som nödvändig för att kunna distribuera programtjänsterna till hushållen. Upphovsrättskostnaden bör därför enligt gällande rätt kunna jämföras med sådana drifts- och anläggningskostnader som i praxis har betraktats som nödvändiga kostnader för distribution och som därför är möjliga att övervältra på hushållen. En sådan övervältring är dock enligt vår bedömning och som vi tidigare har redovisat principiellt olämplig eftersom den skapar en ojämlikhet mellan hushållen beroende på om de tar mot tv via tråd, marknätet eller satellit. Mot bakgrund av USO-direktivets krav på proportionalitet och om det införs krav på SVT att ta ett större ansvar för rättighetsfrågorna vid vidareändning bör det dock enligt vår mening vara möjligt för nätoperatörerna att övervältra upphovsrättskostnaden. Detta eftersom ett sådant ansvar innebär en förskjutning av kostnaden för upphovsrätten vid vidareändning från de trådslutna hushållen till samtliga de hushåll som betalar radio- och tv-avgift.

Om man vill göra en möjlighet till en övervältring tydlig och förutsebar bör en ändring av radio- och tv-lagen kunna övervägas genom en ny andra mening i 9 kap. 1 § tredje stycket enligt följande.

Om sändningsplikten innebär en kostnad för avtalslicens enligt 42 f § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk får denna kostnad tas ut av de anslutna hushållen.

Uppföljning

Det är nödvändigt att noggrant följa hur upphovsrättskostnaderna utvecklas. En sådan uppföljning bör, som tidigare har redovisats, kunna göras av granskningsnämnden för radio och tv när det gäller SVT:s hantering av rättigheterna och SVT:s delaktighet i förhandlingarna. En uppföljning bör också kunna göras inom ramen för den regelbundna översynen av vidareändningsplikten med utgångspunkt i USO-direktivet där man även kan se närmare på de effekter som förändringarna får för hushållen.

Särskilt om finansieringen av SVT:s kostnader

Själva övergången, i framför allt flerfamiljshus, från en direkt mottagning av SVT:s utbud till en mottagning via kabelnät har inte, såvitt är känt för myndigheten, på något sätt initierats eller stöttats av SVT. Myndigheten menar därför att det inte är rimligt att SVT:s utrymme för dess kärnverksamhet och kompletterande verksamhet inskränks på grund av att SVT tar en mer aktiv del i hanteringen av de kostnader och frågor som uppstår vid en vidareändning. I stället bör, enligt myndighetens mening, SVT:s ökade kostnader för rättighetsklarering vid vidareändning täckas genom en ökad medelstildelning från rundradiokontot. En sådan ökad tilldelning kan dock förutsätta en höjning av radio- och tv-avgiften.

Det går inte att säga hur stor kostnaden kommer att bli för SVT med den ordning som myndigheten har övervägt. Den enda faktor som med säkerhet kan slås fast är att det nu gällande avtalet mellan operatörerna och Copyswede innebär att ersättning utgår med 1,06 kronor per hushåll och månad. Antalet hushåll som Copyswede får ersättning för är dock inte känt eftersom individuella avtal sluts med respektive operatör. Totalkostnaden för den nuvarande ordningen kan därför inte slås fast. En teoretisk och osäker beräkning utifrån det antal grundabonnemang i trådnät som PTS har angett, cirka 3,2 miljoner, skulle dock innebära en sammanlagd årlig kostnad om 40 miljoner kronor. Vid en ny förhandling kan naturligtvis det utfallet bli annorlunda, såväl vad avser den månatliga kostnaden per hushåll som det antal hushåll som ersättning ska betalas för.

10.5 Uppfyller vidareändningsplikten kraven i USO-direktivet?

Vår bedömning: *Reglerna om vidareändningsplikt uppfyller USO-direktivets krav på mål avseende allmänintresset som är klart definierade och öppna för insyn. Vi gör även bedömningen att vidareändningspliktens omfattning i dag, med tillägg av vårt förslag till utökning av vidareändningsplikten att även omfatta sökbar text-tv, uppfyller kravet på proportionalitet. Med tanke på den snabba tekniska utvecklingen och i enlighet med USO-direktivet bör dock vidareändningsplikten och dess omfattning även i fortsättningen utvärderas regelbundet.*

Vi har i avsnitt 4.1 redogjort för USO-direktivets krav på att vidareändningsplikten ska vara nödvändig för att uppfylla mål avseende allmänintresset och att förpliktelserna ska vara proportionella och öppna för insyn.

I vårt uppdrag ingår att genomföra en översyn av om reglerna om vidareändningsplikt uppfyller de krav som anges i artikel 31 USO-direktivet. De bestämmelser som ålägger en vidareändningsplikt får enligt USO-direktivet bara införas när det är nödvändigt för att uppfylla mål avseende allmänintresset som är klart definierade, och de ska vara proportionella och öppna för insyn.

Regeringen konstaterade vid införandet av den nya radio- och tv-lagen att vidareändningspliktens mål finns angivna i grundlag och är närmare beskrivna i förarbeten och att direktivets krav på klart definierade mål avseende allmänintresset därför var uppfyllt (prop. 2009/10:115 s. 193). Vi instämmer i denna bedömning och anser, mot bakgrund av utvecklingen på tv-marknaden, att det finns ett fortsatt behov av vidareändningsplikt i de trådbundna näten för att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. Vi bedömer därför att reglerna i sig uppfyller USO-direktivets krav på mål avseende allmänintresset som är klart definierade och öppna för insyn.

Vi föreslår i denna utredning att sökbar text-tv som omfattas av krav på opartiskhet och saklighet ska omfattas av vidareändningsplikten. Även om nätoperatörerna redan i dag vidareänder sökbar text-tv-tjänst kan dock ett krav från det allmänna om att avstå utrymme för denna tjänst påverka bedömningen av om vidareändningsplikten är proportionerlig.

Eftersom nätoperatörerna redan i dag vidareänder sökbar text-tv utan att uttryckligen ha blivit ålagda en sådan skyldighet innebär dock inte ett krav på en sådan sändning att operatörerna får en ökad kostnad för själva distributionen.

Sökbar text-tv tar dessutom ett begränsat utrymme i anspråk i trådnäten. SVT har, som tidigare har sagts, en gemensam sökbar text-tv-tjänst för programtjänsterna SVT1, SVT2, SVTB/SVT24, och Kunskapskanalen. Den behöver ett kapacitetsutrymme i kabel om 225 kbit/s, vilket motsvarar 1,1 procent av den totala kapaciteten i det sändarnät som står till SVT:s förfogande i marknätet enligt uppgift från SVT.

Den nuvarande omfattningen av vidareändningsplikten med fyra samtidigt sända programtjänster med ett tillägg av sökbar text-tv tillgodoser enligt vår bedömning allmänhetens intresse av tillgång till en allsidig upplysning men innebär i sig inte en alltför betydande inskränkning i en nätoperatörs rätt att fritt få förfoga över sitt nät. Vi gör därför bedömningen att vidareändningsplikten omfattning som den ser ut i dag, men även som den kan komma att se ut med anledning av vårt förslag, uppfyller kravet på proportionalitet.

Frågan är dock om denna proportionalitetsbedömning kan påverkas av fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna. Vi har i avsnittet om fördelning av de upphovsrättsliga kostnaderna gjort den bedömningen att det inte är helt orimligt att föreställa sig att ersättningsfrågan kan påverka bedömningen av bland annat proportionalitetsbedömningen enligt USO-direktivet. Den svenska vidareändningsplikten är dock enligt vår mening väl avgränsad och träffar endast utbudet från public service-företagen SVT och UR. Med hänvisning till det och till den övervältring som görs av upphovsrättskostnader till abonnenterna kan inte myndigheten se att vidareändningsplikten med den ordning för upphovsrättskostnaderna som gäller i dag, strider mot kravet på proportionalitetskravet i USO-direktivet.

Teknikutvecklingen går snabbt och det är i dag osäkert vilka tjänster som kan komma att omfattas av vidareändningsplikten och i vilken omfattning programmen ska göras tillgängliga. Det finns också anledning att närmare följa hur utvecklingen av SVT:s sökbara text-tv kommer att se ut eftersom sökbar text-tv med rörlig bild kräver tillgång till lika mycket utrymme som ett vanligt tv-program. Det är därför enligt myndighetens mening viktigt att man i enlighet med USO-direktivet gör regelbundna översyner av vidareändningsplikten.

11 Författningskommentarer

Förslaget till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

9 kap.

1 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.3.3. Ändringen i det *första stycket* innebär att vidareändningsplikten utökas till att även omfatta sökbar text-tv. Både sökbar text-tv som bedrivs som en egen programtjänst och som sänds i anslutning till program omfattas. Ändringen av det *andra stycket* innebär dock att skyldigheten att vidareända endast gäller om sändningstillståndet för sökbar text-tv har förenats med villkor som ställer krav på opartiskhet och saklighet. Ändringarna i *tredje och fjärde styckena* innebär att de där i angivna skyldigheterna också omfattar sökbar text-tv.

2 §

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 10.3.2. Rubriken till bestämmelsen och bestämmelsen i sig har ändrats för att göra det tydligt att det för tv-sändningar finns en begränsning i antalet programtjänster som omfattas av vidareändningsplikten men ingen begränsning för sökbar text-tv.

Genom den övriga ändringen av bestämmelsen ställs det ett krav på att de programtjänster som ska vidareändas ska ha olika innehåll. Det ska alltså inte vara möjligt att uppfylla vidareändningsplikten genom att vidareända enbart SVT1 och SVT2 i standard och högupplöst form. Bestämmelsen hindrar inte

att det sänds samma innehåll i de olika programtjänsterna så länge det sker vid olika tidpunkter.

12 Konsekvenser

Förslaget att utöka vidareändningsplikten till att även omfatta sökbar text-tv bör inte medföra några större konsekvenser för staten, företagen eller hushållen. Våra överväganden om fördelningen av upphovsrättskostnaderna kan dock leda till ökade kostnader för SVT, som bör finansieras genom en ökad medelstilleddning, och minskade kostnader för nätoperatörerna. En förskjutning av kostnaderna för upphovsrätten kan också komma att ske från de trådan slutna hushållen till samtliga de hushåll som betalar radio- och tv-avgiften.

Konsekvenser med anledning av förslagen om utökad omfattning av vidareändningsplikten och övervägandena om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna

Konsekvenser för staten

Förslaget om att utöka vidareändningsplikten till att omfatta även sökbar text-tv innebär att Myndigheten för radio och tv kan förelägga en nätoperatör som inte vidareänder sökbar text-tv att följa den plikten. Med hänsyn till att nätoperatörerna, såvitt vi känner till, redan i dag vidareänder sökbar text-tv i hög grad synes plikten inte medföra något utökat tillsynsarbete och en större ärendemängd för myndigheten och inte heller en utökad arbetsbörda för förvaltningsdomstolarna.

Övervägandena om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna innebär, vid sidan av att nätoperatörerna fortfarande bär ansvaret för att se till att förutsättningarna för en vidareändning enligt upphovsrättslagen är uppfyllda, ett krav på att SVT ska klarera rättigheterna vid vidareändning i så stor utsträckning som möjligt. Det ankommer på granskningsnämnden för radio och tv att bedöma om SVT levt upp till kravet så som det formuleras i anslagsvillkoren. Detta bör inte medföra en nämnvärd utökad arbetsbörda för myndigheten eller granskningsnämnden och inte heller i övrigt innebära ökade kostnader för staten.

Konsekvenser för företagen

Förslaget om att sändningsplikten ska utökas till att även omfatta sökbar text-tv bör inte få några egentliga konsekvenser för operatörerna, oavsett om det handlar om större eller mindre aktörer, med hänsyn till att de, såvitt vi känner till, redan i dag vidareänder sökbar text-tv och att denna tjänst tar jämförelsevis lite kapacitet i anspråk. Myndigheten har dock möjlighet att i enskilda fall meddela undantag från skyldigheten om det finns särskilda skäl till det.

Övervägandena om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna kan medföra upphovsrättskostnader vid vidareändning enligt vidareändningsplikten för både SVT och nätoperatörerna. SVT:s kostnader bör enligt vår bedömning täckas via en ökad medelstildelning medan operatörernas kostnader kan antas minska. Nätoperatörerna kan visserligen komma att få bära en del upphovsrättsliga kostnader själva, men dessa kostnader bör kunna anses vara sådana nödvändiga kostnader för distribution som kan övervältras på hushållen. För upphovsmännen gäller att de även fortsättningsvis får ersättning för vidareändningarna men att den ersättningen i större utsträckning kan komma från SVT.

Konsekvenser för hushållen

De hushåll som är anslutna till trådbundna nät och som omfattas av vidareändningsplikten kommer genom förslagen att vara tillförsäkrade en tillgång till sökbar text-tv. Med hänsyn till att operatörerna redan vidareänder dessa tjänster innebär det i praktiken ingen förändring för hushållen. För det fall hushållen inte får tillgång till sökbar text-tv, har de nu möjlighet att anmäla detta till Myndigheten för radio och tv som då kan förelägga operatören att vidareända. Genom förslaget att vidareändningsplikten ska omfatta fyra samtidiga programtjänster med olika innehåll garanteras även hushållen rätt till SVT:s hela programutbud.

Övervägandena om fördelningen av de upphovsrättsliga kostnaderna påverkar hushållen på två sätt. Dels innebär de att samtliga hushåll via rundradiokontot bidrar till att täcka SVT:s upphovsrättskostnader på samtliga plattformar, dels innebär de att flerfamiljshusen – utöver radio- och tv-avgiften – betalar för de

upphovsrättskostnader som nätoperatörerna svarar för, vilka kan förväntas bli lägre än i dag. Detta innebär rimligen en förskjutning av kostnaderna för upphovsrätten vid vidareändning från de trådslutna hushållen till samtliga de hushåll som betalar radio- och tv-avgiften.

Vidaresändningsplikt för tv-sändningar genom tråd

Myndigheten för radio och tv har haft i uppdrag att se över radio- och tv-lagens bestämmelser om vidaresändningsplikt för tv-sändningar i trådbundna nät. I översynen har frågan om bestämmelsernas överensstämmelse med USO-direktivet ingått.

Myndigheten har också övervägt om vidaresändningsplikten bör finnas kvar, dess omfattning och hur de upphovsrättsliga kostnaderna för vidaresändning ska fördelas.

